

SVOBODA

РІК XX. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. ЧЕТВЕР, 25 ГО ЛИПНЯ 1912 ЧИСЛО 30. VOL. XX. JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, JULY 25. 1912. No. 30.

ВІД ГОЛОВНОГО УРЯДУ Р. Н. СОЮЗА.

З нагоди наближаючої ся XII-ої головної Конвенції Р. Н. Союза отсим подає ся до відома усім членам Р. Н. Союза, як слідує: орган тоїж організації, „Свобода", буде приймати від кождого члена і оголошувати друком усякі передконвенційні проєкти і уваги, але тільки маючи на увазі добро і розвій організації; проєкти, які вносилиб поміж членів роздор і колотнечу або служили якимсь партійним цілям або мали політичну закраску, безусловно не буде містити ся.

МекАду, Па. 20. червня 1912.

Гол. Уряд Р. Н. Союза.

Новинки.

Таємний злочин в Бронкс виснений. Вже двома наворотами говорило ся в нашій часописи про огидний злочин, поповнений якимсь здеґенерованим індівідом на нелітній дівчині, Юлії Коннорс з Бронкс (дільниця горішного Ню Йорку). Найсильнійше підозрінє дотично сього морду упало на 22-літного Натана Шварца, що мешкав з своїми родичами і ріднею в сусїдстві того дому, де поповнено злочин. Безпосередно по тім злочині родичі Натана випровадили ся з великим поспіхом на инше місце, і ся обставина дала поліції привід до підозріня. З тяжким трудом відшукано новий осідок старого Шварца і завізвано його зараз на поліцію. Тут батько Натана признав ся, що сей злочин, який наробив в цілім Ню Йорку стільки заколоту, поповнив його одинокий син, Натан. На другий день після довершення морду Натан завізвав свого батька у одно місце в долїшній части Ню Йорку і тут оповів йому всї подробиці сього страшного злочину. В суботу пополудни (6. с. м.) родичі і рідня Натана вибрали ся на прохід, а він лишив ся дома. Натан стояв довший час на улици і пожирав очима кожду стать переходячої біля него дївчини. Його вір задержав ся на Юлії Коннорс, що надходила з далека, вертаючи від сусіди. Він сеї дївчинки не знав, але її гарний і здоровий вигляд йому подобав ся... Після обдуманого в гори пляну Натан виняв з кишені біноклі (театральні шкла) і почав нібито оглядати спокійно сумежні доми і поблизький парк, що носить назву Кротона. Він був певний, що дитина задержить ся біля нього, побачивши його з біноклями при очах. І справді дївчинка, зрівнавшись з ним, станула і приглядала ся йому цікаво. Натан поспитав приязно дївчину, чи вона не схотіла би глянути тими шклами на парк, де може побачити і розпізнати своїх знакомих. Дївчина очевидно згодила ся радо на сю пропозицію і приглядала ся через шкла то з одного то з другого боку, бо Натан звернув її увагу, що біноклі з одного боку приближують предмети, а з другого віддалюють. Коли дитина забавляла ся тими шклами, Натан поспитав її, чи вона не схотїла би вийти з ним на гору до його помешкання, звідки буде могла видїти далеко дальше і ліпше. Вона на се згодила ся і Натан завів її до своєї кімнати. Коли Юлія стала при вікні і почала розглядати околицю, кровожадний Шварц підійшов на пальцях з заду, запхав дївчині до рота хусточку напоєну якимсь усипляючим плином, а крім того став її дусити за горло. Дївчина упала непритомна на підлогу, а Натан вхопив свою жертву на руки і через дах заніс її до сусїдного дому, до стоячого пустого помешкання. Тут він положив зімлїлу дитину в купальняній кімнаті і почав над нею збиткувати ся... Як тільки дитина вертала на хвильку до сьвідомости і починала стогнати, Шварц дусив її на ново і шпигав по цілім тілї ножем. По довшім часї він вернув до свого помешкання, викинув з одної деревляної скринки всї книжки на підлогу і забрав сю скринку з собою. Прийшовши опять до сеї купальні, став дальше збиткувати ся над конаючою дитиною, а нарешті завдав її глибоку рану в околицю серця і відтяв ножем волосє, бо воно було занадто поваляне кровю. Відтак він зірвав з підлоги кусень старої церати, упхав тіло дївчини в принесену скринку, накрив сею цератою і виніс цілий сей ладунок на подвіре, де на другий день рано його знайшов один сусїдний хлопець. — Батько Натана, вислухавши з великою грозою усе те страшне оповіданє, дав свому одинакови отсю раду: „Іди проч від мене і кинь ся в воду, бо ані я, ані твоя мати не хочемо бачити тебе на очи"! Натан поплїв ся ще до своєї замужної сестри і розказав їй також про свій огидний злочин. Сестра прогнала його із свого дому, а Натан пропав тоді мов камінь під водою. Поліція розписала за ним стежні листи і визначила ціну за його голову. Здавало ся якийсь час, що злочинець утїк до Канади, але розважнїйші детективи впевняли з усею рішучістю, що він мусить таки скривати ся в Ню Йорку, бо Ню Йорк, се одиноке місце, де найлекше заховати ся перед всякою погонею. Ті детективи не помилили ся, бо в кілька днів по довершеню сього звірського злочину на долинї міста найдено в однім домі мертве тїло Натана Шварца. Він удусив ся нарочно сьвітляним ґазом, запхавши собі в рот ґазову кишку (ґумову рурку). Він полишив лист до своєї замужної сестри, а крім того осібну нотатку до поліції. У тій нотатці признав ся до свого злочину і просив похоронити його тїло побіч инших членів родини. — Батько Натана причислив себе до народности румунської, але що він є Жидом — сього ніхто не заперечить, бо се вже легко пізнати хоч би тільки з фотоґрафії його „многонадійного" синка... Сам Натан був атлетичної будови і любив управляти всїлякі американські спорти. Казали старинні Римляне, що „в здоровому тілї здорова душа". Натан Шварц дав яркий доказ, що воно не завсїгди так дїєть ся, бо у нього було справді „здорове тїло", але душа — гниль і огида.

Затоненє прогулькового яхту. Онодї затонув на East River (поміж Ню Йорком а Брукліном) прогульковий яхт „Osprey", належачий до Normandie Sightseeing Company. Се був оден з тих яхтів, які обїздять довкола цїлий Ню Йорк (остров Манґаттан), показуючи цікавим пасажирам усе, що дасть ся бачити в Ню Йорку і околици при тій обїздці. На сїм яхтї було 100 осіб і з тими людьми пустив ся він своєю звичайною турою, пливучи горі Іст Рівер (Східна Ріка). На тій ріці (се властиво не ріка, а вузкий морський пролив) є в однім місци доволї небезпечна струя, яку й названо задля сеї небезпеки „Пекольною брамою" (Hell Gate). В тій „Пекольній брамі" зустрів ся „Оспрі" з одним ладунковим судном, на якім було кілька зелїзничих ваґонів. Сильна струя ушкодила керму „Оспрі" і він наїхав цїлою силою на переїзджаюче ладункове судно, що зробило в нїм дві великі діри понизше водної лїнії. Капітан ушкодженого яхту почав зараз кликати сиреною инші судна на поміч, а свої залозї велїв успокоювати перестрашених пасажирів, котрі помимо всяких заспокоювань повкладали на себе поясы безпеченьства і були готові кинути ся стрімголов у воду, спасаючи загрожене житє. На щастє, всїх пасажирів вдало ся без ніякого випадку перетранспортувати з потопаючого яхту на се ладункове судно, що було причиною колїзії, а ушкоджений яхт почали инші судна тягнути швидко до берега на стороні Ню Йорку. Майже при самім березї „Оспрі" дав сторчака і пішов скоро під воду.

Англїйські суфражистки в борбі з премієром Аскітом. Англїйські суфражистки вславили ся вже на весь сьвіт своїм слїпим завзятєм та безнастанною боротьбою з усїми тими, що не пособляють їхнїм баженям о політичну рівноправність на рівнї з „бридкою" половиною людського роду. Чимале число тих воєвничих амазонок запроторено вже в тюрму, але вони і там не лають спокою мужчинам та роблять їм всїлякі пакости. Тюремні дозорці не можуть дати собі ради з пискатими та вередливими бабами і мусять радї не радї зносити терпеливо всї їхні примхи і промахи. Усї ті „лейдіс" — і ті, що в тюрмі і ті, що гасають на волї, напастують найбільше всяких мінїстрів, а найгірше самого премієра Аскіта, котрий — після гадки самих суфражисток — є їх найбільшим ворогом... На сього нещасного премієра полюють суфражистки і в день і в ночи. Де тільки покаже ся, зараз його зневажають і то всякими можливими і неможливими способами. От тут вичисляємо деякі „подвиги" суфражисток дотично премієра Аскіта: В однїй лондонській церкві хотїв Аскіт сказати промову — суфражистки принеболили його опустити церкву. На гостинї в одної визначної дами зловили його і перетріпали так, що мало не спустив духа. В день іменин короля Аскіт приймав у своїм бюрі ріжнородні депутації; суфражистка вдерли ся силою туди і намагали ся конечно здерти еполєти з уніформу зненавидженого міністра. Поїхав Аскіт у важнім державнім дїлї до Ірляндії — суфражистки гайда за ним; декотрі випередили його навіть у тій поїздці. Як премієр прибув на „зелений остров", суфражистки вже ждали на нього в осібно винаятім суднї і з того судна привитали його пекольним верескем та кпинами. В Дублїнї (столиця Ірляндії) кинули в нього сокирою, але хибили, бо Аскіт в сам час відхилив ся. Пішов він вечером до театру, а суфражистки за ним. Поліція не пустила їх до театральної салї, а вони „взяли" тай підпалили театр. Минулої суботи удало ся Аскітови знайти якесь спокійне місце в Дублїнї і він почав говорити з сього місця до зібраного народу. Та не довго говорив... Одна з суфражисток підлїзла незамітно аж до самої трибуни і кинула в бесїдника спорий паперовий мішок муки. Мішок поцїлив стоячого побіч Аскіта мужчину в голову і розбив ся. В однїй хвилї кількайцять слухачів перемінили ся в мельників... мука обсипала їх з гори до долини. Поліція арештувала сейчас воєвничу бабу, бо товпа мала намір обійти ся з нею не дуже по „джентельменськи"... Усїми тими своїми вибриками лондонські суфражистки стягнули на себе загальну ненависть Ірляндців і поліція приневолена тепер стояти в обороні сих еманципанток, щоб — мовляв — не було скандалу... Біда, бачите, з бабами, як їм чого дуже вже захочеть ся.

Передконвенційні уваги і проєкти.

15.

З нагоди зближаючої ся XII. Конвенції Р. Н. Союза, котра має відбути ся в Вилксбери, Па. с. р. читаючи передконвенційні уваги і проєкти а також статут Р. Н. С. я зауважив, що декотрі параґрафи не конче добрі. Їх належало би змінити. І так: аби наша орґанізація і на вні представляла ся як правдива українська орґанізація то конечно потрібно змінити назву ,,The Little Russian Nat'l" на The Ruthenian або Ukrainian Nat'l Union. Відзнаки також требаб відповідно змінити; примістити на них український герб; через половину відзнаки щоби був пояс синьо-жовтий, а по другій половині прапор Сполучених Держав. Я уважаю теперішні відзнаки за російські а не за українські.

Делеґати сьогорічної конвенції повинні подбати о се, щоби розходи Р. Н. Союза були як найменші, бо рік річно видає ся масу гроша на непотрібні річи, от як на календар, на часті конвенції, на поправу статута, на ріжні засіданя і т. д.

Платня Головних секретарів повинна бути стала, раз на все $85.00 місячно; редактори повинни побирати по $95.00 місячно: редакторів не повинно більше бути як два.

Словенської ,,Свободи'' взагалі не видавати; у нас повинен бути один нарід і одна часопись, а не ділити як до тепер: Русини-Українці, Словаки, Гунґари, Поляки.

Кілько то наших Русинів належить до орґанізацій, як пр. до Польского Звйонзку або до словенських, а прецінь в нїодній орґанізації вони не дістають своєю мовою друкованих ґазет; лиш наш Русин старає ся кождому вдоволити.

Редактор повинен бути вибраний тілько на конвенції й має мати необмежену власть в часї свого редакторства аж до другої конвенції. Редактор повинен зложити бонд.

Головний Уряд повинен бути вибраний з таких околиць, з яких подорож коштує від $2 до $3 доляри до Jersey City, щоб не видавати гроша безпотрібно желїзничим компаніям.

XIII. головна конвенція повинна відбути ся в Нюенґланд, т. є стейті N. Y. або Connecticut. Конвенції повинні відбувати ся що три роки, а не що два, бо така конвенція марнує масу гроша, а за то всьо мусить заплатити бідний робітник при місячнім розметі. Єсли тілько зменшить ся розмет то наша орґанізація побільшить ся о богато більше членів, бо тепер такий час, що кождий іде там, де дешевше.

Дмитро Ярдан,
місцевий орґанізатор від 277.

16.

Конвенція! І знов посипались до ,,Свободи'' численні уваги і проєкти передконвенційні. Єсли ми з увагою будемо перечитувати усі проєкти аж до самої Конвенції, побачимо що ще находять ся члени в Р. Н. Союзі, котрі мудро застановляють ся над будуччиною нашого руського народа в Америці дбаючи про розвій нашої орґанізації. Але щож з того. Їхні проєкти начеб голос вопіющого во пустини, бо на Конвенції про них навіть нїхто не згадає. Делеґат, котрого відділ вишле на Конвенцію, поїде подивитись на місто Вілкеберри тай на то, як відбуває ся Р. Н. Союза Конвенція, щоби повернувши, мав о чім в дома свому кумови оповідати.

Ухвали делеґатів XI тої Конвенції позістануть для нас раз на всегда не забуті, бо пр. зміна назви Р. Н. Союза на ,,Греко католицький'' і проче, не двигли нашої ,,орґанізації, але противно, роздвоїли її.

З надходом сегорічної Конвенції обовязком кождого делеґата буде добре застановити ся лиш над такими проєктами, котрі би були в користь нашій орґанізації.

Рівнож мої проєкти подаю як слідує:

1) Назва Р. Н. Союза повинна бути змінена в анґлійській мові з ,,The Little Russian National Union of America'' на Ruthenian-Ukrainian National Union of America. Се річ єсть найважнійша і безусловно повинна бути на сегорічній Конвенції перепроваджена. Дивна річ, що ся назва не є змінена до сего часу.

Плянова кольонїзація земельна. Се річ єсть важна, бо єсли наші Русини будуть осідати на ґрунтах, то з часом можемо мати чисто руські кольонії. Скількото нашого руського народа поневіряєсь по фабриках, що в краю були переважно господарями. І такі охочо опустять димлячі фабрики і займуть ся наново рільництвом. Руський Н. Союз повинен бути лише в тім помічний а делеґати на сегорічній Конвенції повинні занятись пляновою кольонїзацією земельною, бо се діло важне.

Конвенція має відбувати ся що три роки, бо через часті конвенції мають члени великі шкоди, то є мусять оплачувати опісля великі розмети. Се суть мої проєкти, котрими делеґати повинні заінтересуватись.

Дмитро Маційовский,
предс. відділу 250 Р. Н. С.

17.

Читаючи в кількох числах нашої ,,Свободи'', проєкти членів Р. Н. С., бачу, що не у всїх одна гадка. Одні хочуть ,,попа, а другі дяка''. А найбільше розходить ся їм о зміну назви нашої орґанізації. Та ми повинні давно вже мати свою назву так як инші народи, мають. Нас називають чужі народи Ruthenian а ми того встидаємо ся, та кажемо, що ми Russian. Братя, чи то не встид для нас, щоби ми брали собі назву від Москаля? Час уже назвати себе Ruthenian а не Russian. Тому звертаюсь до Вас, чесні Союзовці: вибирайте делеґатів людий мудрих і чесних, котрі би постарали ся, раз на все о свою рідну назву. І я є за тим, щоби назва нашої орґанізації звучала так: The Ruthenian-Ukrainian National Union of America. Дальше читаю, що деякі пишуть, що нам не потрібно гол. орґанізатора, бо його задачу може сповняти гол. предсідатель. Прошу Вас, Братя. Чи в старім краю, як виберуть війта, то він може бути і поліцайом? Правда що ні. І ще раз ні.

Нам гол. орґанізатор єсть потрібний, а то тому, що оден урядник не може мати два уряди. А по друге, кождий урядник має досить своєї роботи. Дальше. Після моєї гадки нам також і менаджера друкарні потрібно, бо редактор не може бути рівночасно редактором і менаджером, бо се для одного булоби за тяжко.

Старайтесь, щоби зістали і на дальше ті урядники, що суть тепер.

Редактора треба тілько одного і то добре платного.

Словеньска ,,Свобода'' має виходити і на дальше, але так, як було ухвалено на XI-ий Головній Конвенції в Cleveland, O. Вона мала бути друкована латинськими літерами але по руськи. А не так, як тепер виходить латинськими літерами а словенськими словами.

В кінци кличу до Вас, Братя Делеґати і Сестри Делеґатки: радьте і роздумуйте над добром Р. Н. С. щоби то випало на користь нам всім членам і цілому загалови Руси-України.

Ілія Конїкевич
урядник і член Р. Н. С. від. 141.

18.

На зближаючу ся XII-ту Гол. Конвенцію хочу і я, низше підписаний, кілька гадок піддати під загальний осуд. Може декотрі з них відкинуть панове делеґати, а може декотрі і знайдуть узнанє. Та не о славу менї ходить але о добро нашої дорогої нам орґанізації.

Сї проєкти, які я піддаю, я обговорив з дуже много членами нашого товариства. Я мав ще і много инших проєктів, але я вибрав лиш сї, на які всї наші члени згодили ся. Вони суть такі:

1) Вибрати до нового головного уряду таких, з дотеперішних урядників, які свою річ провадять знаменито і суть точні в урядованю, та щиро віддані для справ нашого Р. Н. Союза.

2) Менаджера осібного цілком не потреба, бо дорого коштує, а він не має що робити. Уряд сей може легко сповняти хтось з персоналу за надгородою яких 20 до 30 дол. доданих до його місячної платні; сю роботу може залагоджувати поза годинами своєї праці.

3) Відвічального редактора має установити Гол. конвенція і дати йому директиву в головних лиш річах, прим. в якім дусї має провадити ґазету і т. п. Відвічальний редактор має бути так платний, аби з тої платні міг собі оплатити і другого, свого помічника, який бувби лиш від него самого залежний. Сей однак має бути також чоловіком образованим і доброго характеру. Також має редактор старати ся, аби все важнїйші події з американських ґазет сейчас найшли поміщенє і в ,,Свободі''. Він повинен старати ся, аби мав і добрих дописователів з плейзів; так, аби ,,Свобода'' мала всякі новинки сьвіжі, короткі, особливо що до праці, орґанізації і житя наших Русинів з цілої Америки.

В сей спосіб вона стане цікава так для нас як і для старого краю. Всякі полєміки повинні бути поважні, аби ,,Свобода'' не сходила на колишний ,,Поступ''.

Я зі своєї сторони і в імени членів Тов. ,,Січи'' предкладаю на відвічального редактора і на дальше дотеперішнього, який є характеру спокійного і поважного, і який, як не милюсь, від 7 літ працює прикладно в ,,Свободі''. Коли сей чоловік так буде мав відповідну платню і відповідну поміч, то поставить нашу ґазету високо.

4) Єслиби редактор відступив від напряму ухваленого на Конвенції і приносив шкоду орґанізації, головний Уряд враз з духовним управителем повинен би мати право, в разї потреби, змінити редактора; така зміна була би важна лиш до Конвенції.

5) Духовним управителем має бути сьвященик гр. кат., і то лиш такий, якій зістає під властию нашого руського Владики. Що до вибору духовного управителя, думаю, найкрасше булоби, єслиб Конвенція віднесла ся телєґрафічно до нашого Владики і просила о 3-ох кандидатів; з тих 3-ох кандидатів Конвенція вибрала би одного.

Духовний управитель повинен би бути такий, аби дбав о житє духовне членів Р. Н. Союза. Перед постом і перед більшими сьвятами повинен би хоть коротенько дещо написати до членів Р. Н. Союза в ,,Свободі'' про згоду і любов і значінє орґанізації.

Перед сьвятом сьв. Володимира, нашого патрона, має постарати ся, аби се сьвято в найближшу неділю обходили всї члени дуже торжественно, що піднесе нашу орґанізацію. До всїх отців духовних повинен віднести ся і просити, аби на день сьв. Володимира, в неділю, мав кождий сьвященик відповідну проповідь в церкві і підніс нашу орґанізацію. Перед сим сьвятом повинен обовязково написати відповідну статю в ,,Свободі''.

6) Система плаченя розметом — після моєї гадки — нехай остане по старому. Я думаю, що ся система є далеко лїпша і безпечнїйша, як всякі нові.

7) Головна Конвенція нехай відбуває ся це і дальше що 2 роки, як до тепер. Хоть є видаток, то правда, але се підносить житє і дає силу та приспорює членів Союзови та усуває всякі браки і тримає риґор.

8) Просить ся дуже всїх панів Делеґатів, хто ними буде, на Голов. XII. Конвенції конче ухвалити по 2 центи при розметї кождого місяця на ,,Рідну Школу''. Не бійте ся і не жалуйте єего видатку. Сей маленький видадок на наш рідний нарід мусить бути. Се наш обовязок, се наша повинність. Хтоб проти сего сьмів голосувати, сей не вартає, що уродив ся і носить імя Русина!

9) На кінець пропоную, щоби дякоучителї не мали права зіставати жадними урядниками Р. Н. Союза, бо маємо докази з послїдної Конвенції, що вони стараючи ся о ріжні уряди і то вже о рік наперед, розбивають нашу орґанізацію.

10) Просимо ухвалити XIII. Головну Конвенцію до Перт Амбой, Н. Дж.

Іван Ваверчак,
предсїдатель Тов. ,,Січ'', Від 155 Р. Н. С. в Perth Amboy, N. J.

19.

Читаємо часто в ,,Свободі'', про наближаючу ся XII. Конвенцію, котра має на увазі розглянути і поправити всї справи нашої орґанізації для добра нашого народу як також для добра Р. Н. Союза. В майже кождій дописи в тій справі підносять ся голоси за зміною назви орґанізації. Після моєї гадки то не дуже потрібно; може ще якийсь час лишити ся по старому, а колиб прийшла якась важна потреба зміняти чартер, то при тій нагоді можнаби також і змінити, чи радше поправити назву.

Редактора зміняти також доперва тоді, наколиб вимагала того якась важна справа, іменно колиб він поломив статут Р. Н. Союза.

Платня на дім еміґраційний єсть непотрібна. Такий дім для нас цілком не потрібний; причин не потребую письменно наводити, бо о тім досить обширно написано в ч. 29 ,,Свободи''; рівнож таке саме і з домом народним. Для загалу наших Русинів не потрібно народних домів; се є льокальна справа і кожда місцевість нехай про се сама старає ся. За те було би лїпше, колиб наша Конвенція ухвалила видати Букваз для неграмотних та постарала ся вплинути на Братства, щоби закладали у себе вечірні школи для дорослих а також і для дітей. Нехай люде учать ся розуміти, що їм треба робити та як захищати ся перед ворогами.. Також хочу надмінити пару слів про заперестанє видаваня словенської ґазети. Того не можна зробити, позаяк є богато Русинів, що не вміють читати по руськи; отже моєю гадкою єсть, щоби ще побільшити словенську ,,Свободу''. В обох часописях повинно писати ся річи наукові, ширити просьвіту. Часописи безуслівно не сьміють робити жадних роздорів анї колотні в Р. Н. Союзї, а в особенности мішати ся і аґітовати чи то в бік сьвящеників чи проти них. Ми Союзовцї рівнож не повинні на нікого указовати пальцем, що то Поляк, а то Словак, як то до тепер водило ся, бо через се наша орґанізація много терпить на розвою. Як менї звістно, що коли ми станем виганяти Поляків, Словаків, а за тим і католиків з Р. Н. Союза, як пан Михайло Угорчак сего хоче, то у нас не зістане анї одна трета часть з 14.000. Нам потрібно братолюбія і усьвідомленя та дружного помаганя для успішного розвою Р. Н. Союза, а ручу, що добро завитає і поміж нас.

Іван Ольховський,
член відділу 227.

Олекса Стороженко. 6)

Марко проклятий.

(Дальше).

З живих людей здирали шкуру, пробуравльовали*) очи, кишки вимотували, жили тягли. Церкви божі віддавали Жидам на оренду, діти зоставались нехрещені, парувались невінчані, вмирали без покаяня, ховали покійників без християнського погребенія. Княжевські челядинці, яропужі**) Ляхи, вештались по містечках, селах і хуторях, і що схотіли те й робили: забирали у селян остатню худобу, на очах батька й матери насиловали дочок, в церквах бенкетовали і знущались над божою сьвятинею... Нема на сьвіті нічого лютійшого і між хижим зьвірем, як Ляхи прибравши до рук силу, і чорт того не робив з грішниками, що вони діяли з людьми... Після побиванок у 1637 року під Кумейками і у 1638 році на Говтві і Старпці стали Ляхи запроважувать латинство і по лївому берегу Дніпра. По приказу Єремії богацько вже захопили руських церквів і монастирів і поперероблювали їх на костьоли і кляштори...

Переїхавши на Вкраїну, Єремія на диво обновив предківський замок. З обох боків старої будовлї прибудовав ще по крилу покоїв і зєднав їх кружганками, а по середині ік саду над самою кручею неначе повис просторий ганок. убраний наоколо і по східцях мармуровими обличами***) і деревами з загряничних сторон, пересажених в величенних діжках, окутих зелїзними обручами. Яких там між ними не було дерев, кущів: на инпім попростягались такі листи, що під одним три чоловіка сховають ся од доща, а на других такі дрібненькі, як пшеничні зернятка. Одно стовбом подралось до гори, або гадюкою скрутилось, друге кущем розпустило свої віти, і листва, неначе шовкові китиці, повисли аж до землї, і вся та заросль, вкритая цьвітом і квітками і до шмиги розставлена купами, здавалась зачарованим садом-раєм земним. Дикі пущі, що оточували наоколо замок, тисячами рук перероблені на паркову садовину: сотні дубів. лип і клинипп в кілька обхватів, зрубано, і скрізь попростягались доріжки, порозкинулись грядочки і усяка квіточина. З далека провели і зібрали родники, течії, і ціла річка води текла у сад, гула як на лотоках, місцями переливалась по перекатах і гуркотіла вливаючись в Сулу, а місцями великі бризки кришталевим стовбом стрибали до гори і наливали сажалки, обложенії плитовим каміням. Аж з Переяслава понавозили величенних камінюк і понакладовали гори скель, ніби так сам Господь їх поробив... По всьому садові назбудовали гульбищ, печер, халабудок і усяких панських витребеньок.

Перед замком, по Лубенському шляху, за остатні чотири рокп неначе який город збудовавсь. На простому майдані, біля мурованого костьола, стояли курені на три тисячі кварцяного війська, та офіцини чи що задля дворової челяди і приїзжої шляхти. Од майдана йшла ціла вулиця шинків, корчем, ятків†) з жидівським крамом. Оддаля од сієї будівлї. біля ставка, стояв ніби замок який, оточений лїсом: то була княжевська псарня з стайнями і якимись официнами задля псарів, доїзжачих да ще якихсь лакузів.

З того часу, як Єремія осадивсь на житя в Вишневещині. гості ні на часинку не переводились; що дня одні виїздили, другі приїздили: що дня були й проводи і стрічі. Князї, магнати, значні пани і шляхетство, з жінками, з дїтьми, приїздили з Литви, Крулевства, Волині, Подоля, Угорщини, Волощини, і бавились по цілим місяцям. Зо всього сьвіту навозили у замок найдорогших напитків і з'їсного. Аж з Рейну і Угорщини бочками провадили рейнське і усякі напитки; з Ковеля††) меди, з Києва бакалію, од Дніпра і Дону усяку рибу, кавяр, балики.

*) пробуравльовати — продіравлювати.

**) яропужпй — проклятий.

***) обличами — статуями.

†) ятка — будка, крамниця.

††) місто на Волинї.

Гуляли Ляхи, бенкетовали, а народ бідовав, знищив ся. У робочу пору тисячами вигонювали розкопувать дороги, гатить греблї, насипать розкати, розчищать садові парки. А щоб шляхта і челядинці князя не сиділи голодні, з кождої хати брали одсипного і десятину. Невелика ще біда сї побори, коли-б не осоружна шляхта збирала їх; тешталиcь вони по селах неначе дряпіжна Татарва, і часом заберуть усе до нитки, а деколи, як не сховаєть ся гарна дївчина або молодиця, то й їх прибгають.

Оттак гуляли Ляхи, порались ксьондзи, дуріли, казились, точили сльози і кров народа; їм і байдуже, що бідолахи дошивають вже нестерпучу. Удака під Кумейками, на Говтві і Стариці завязала їм очи; не бачили вони, що на округи їх діеть ся, і в голову собі не клали. яке лихо стереже. От і теперечки понаїздили до князя гості: з Литви приїхав Олберт Радзивил з панами і своїми челядинцями, усе шляхта; з Корця — родич Єремії, князь Четвертинський, з Клевані — князь Чорторийський і богацько ще других значних панів з жінками та з дїтьми і своїми маршалками.

VII.

Найдорогшим гостем Єремії був князь Четвертинський. Ось яка тому причина. Князь ісповідував руську віру і кріпко тримав ся свого закону. Як біля його не захожувались єзуїти, яких бісиків йому не підпускали, а нічого не вдїяли; та вже чого вони не зроблять, як до чого припаде, здаєть ся і сам сатана не вигадає, іскушаючи праведників, що виковерзують ті єзуїти.

У князя Корецького була одним одна дочка, така гарна, уродлива, що кращої, здавалось, в цілім крулевстві не було. Не один з магнатів і князів умизгав ся за княгівною, не один і залицяв ся, і кождому довелось в свою чергу покоштовать гарбуза. Вже думали, чи не налагодилась княгівна до кляштору, бо дуже була набожна, усе тільки й бавилась з мнїшками та з патерами. Гостюючи отто раз в Заславлї у Сангушок, у перше довелось їй побачить оттсього князя Четвертинського. Княгівна хутко до його прихилилась, тільки з ним одним танцьовала, розмовляла і газд таки причаровала його до себе. З сього часу Четвертинський частенько навідувавсь до князя Корецького і по всїй Волині пройшла чутка, що неприступна панна сама запобігла Четвертинського. Увесь край дивовав ся, що які лицарі, які магнати залицялись за княгівну, а вона ні на кого не глянула, а сього нензного*), миршавого і вже немолодого притьма покохала. Ось як виявлялась ся загадка: княгівну з малку виховували в кляшторі якихсь то візиток, під дозором єзуїтів, не в страсі божім, а, як кажуть, в страсі сатанівськім... Як обтинають крильця пташечкам, щоб вони не позалїтали, так і її небогу приборкали, однявши од неї власну волю, хіть і самоістность. По шістнадцятому року княгівна мусїла з кляштору повернуть ся до батька, — матери у неї не було, вмерла. У той день, як їй виїздить, послали її мнїшки в каплицю, помолить ся чудотворній іконі Матери Божої, щоб вона милосердна не покидала єї і за мурами кляштора. Проживши з малку в кляшторі, княгівна лякалась своєї волї: здавалось їй, що тільки й сьвіту, тільки і щастя в тих мурах, що покидала. В каплиці не було нікого. Княгівна увійшла одна смутна з гнїтучим серцем, і обливши сь сльозами упала перед іконою і стала молить ся. Коли чує, ніби то од самої ікони, поважний голос: „Моя любая дитино, заявляю тобі мою волю: мусиш визволить з схизми немировського Четвертинського і одружитись з ним. Не журись, коли на сїм сьвітї не будеш щасливою, бо на тім уготую тобі вічне паньство!" Почувши волю Божої Матери, княгівна затріпотїла і простягшись на помосту крижом, довго лежала як нежива; потім хутко встала і зложивши на хрест рученята, од щирого серця промовила: „Да буде воля Твоя сьвятая надо мною недостойною!" Княгівна вийшла з каплиці з веселим серцем, так їй легенько стало на душі після того чуда, що Матїр Божа сама виявляла їй свою волю. Не знала вона бідна, що та воля була не Милосердної Цариці, а ошуканство дряпіжних єзуїтів.

*) нензний — марний.

З сього часу у княгівни була одна тільки думка: як би заполонить Четвертинського і визволить його з багна схизми. Минуло три роки, і княгівна на диво пишно, величаво розцьвіла. Ціла ватага лицарів, магнатів умизгались біля єї ніжок. і ні разочку-ж то не спало їй на думку — змінить волї найсьвєнтшої матки; а князь Четвертинський так уже в неї закохав ся, що й себе з дуру не тямив. Як побачили єзуїти, що заміри їх визріли, і звелїли ксьондзові Заленському, що неодлучно жив при Єремії, довести дїло до кінця. Так отто Єремія і запросив до себе в гості князя Корецького, а княгівна попросила Четвертинського провести її до Вишневещини.

Усе зробилось, як бажали єзуїти. Збитий з пантелику князь Четвертинський не здужав більш борoть ся з своїм коханням і на все згодивсь. Наступив давно жаданий день, у котрий Четвертинський мусїв одректись од віри своїх предків і одружитись з княгівною Корецькою.

Єзуїти дуже радовались і втїшались своєю вдакою; вони знали, що за князем не одна тисяча руського народу піде по неволї і його помістя вкриють ся костьолами і кляшторами...

В замку Єремії готовили бенкет, якого ще на Вишневещині нікому не доводилось бачить. З княжеських льохів викочували бочки з рейнським і барила зо всякими напитками. Тисячі бутельок виставляли рядочками. У кухні неначе пекло яке палало; на майдані перед замком вкопували руштованя задля огневих штук. Військова шляхта обїзжала коней, пробовала броню і готовилась на випередки і турнїї. З слобід і хуторів нагнали народу тисячами; рівняли дороги, підгачували греблї, у парку прочищали підземні труби*) задля хвонтанів і кашкадів, і розчищали доріжки.

З ранку сього щасливого задля поляків дня якісь полупанки, в срібних тилягах**) на баських і убраних конях, роз'їзжали геть по околиці з сурмачами і оповіщали народови, що сьогодня перед обідом князь Четвертинський прийма сьвяту польську віру, а над вечір повінчаєть ся з княгівною Амалїєю Корецькою, і що день закінчить ся весільним бенкетом.

Заявляли стакечки не з тим, щоб запрошувать народ на те весіля, ні, то був тільки звичай великих панів, магнатів, бо і замкова брама не одчинилась сїромам і голотї. Парк теж оточувала вартова сторожа, так ніхто з селян і не побачив, як князь Четвертинський одрік ся од батьківської віри, і як його повінчали з Ляхівкою. Почули тільки гук з замкової гармати, раз перед полуднем а в друге над вечір.

VIII.

Ярко осьвітились залї, кружганки і кімнати княжеського замку. Тисячі воскових сьвічок налали в сторучних лїхтарях і панїкадилах, що неначе стьожки, зіткані з криштальових ниток, спускались з стелї і висьвічувались як блискавки в горобину ніч. Стеля і стовби блищали золотом; зложений з найдорожчого дерева поміст випискував ся як замерзле плесо. Над вікнами впсїли з аксаміту та ще з чогось завіси з вигаптованими на їх птицями, зьвірями, квітами і визерунками, а двері і мармурові коминки вершились велико-княжними гербами: на червоному полю погонь. По кружганках і бокових покоях стояли столи, заставлені туровими рогами, келюхами і чарками з чистого золота. Яких потрав, закусок, лигомін і напитків не було на тих столах!... Що тільки милосердний Господь сотворив задля цілого сьвіта, то усе там склалось до купи задля одних тільки панів... Бенкет ще не починав ся, ждали, поки одягнуть і спорядять молоду княгиню. Тимчасом магнати і великі пани, пані і панянки зібрались у кімнатах княгині Гризельди; а ротмістри, хорунжії і шляхетство розхожували собі по салї, гомоніли, крутули вуси і бряжчали бронею і острогами. На приганку під стелею містилось може чоловіка з сїмдесять княжеської музики і півчих: у вікна заглядало сотні голов простої челяди. По тимчасовому звичаю магнати і великі пани не боронили своїм служанцям дивить ся на їх бенкети й ігрища, тільки у сю добу не багацько назбиралось того люду, бо опасовались, щоб не понаходило бурлацтва і гайдамак, що цілими ватагами вештались по лїсах, а пустили тільки замкову черню. Однак як не пильновали вартові жовнїри, а деякі з чужих прокрались таки у парк, бо в одно вікно заглядував Кобза, а біля його стояв Остап.

*) труби — рури.

**) тиляги — срібні або сталеві луски нашиті на оксаміті або шкірі.

Як одягли молоду княгиню, увійшов у салю Єремія. ласкаво привитав панів і оддав музиці приказ бути на готові. Єремія був з себе високого зросту і сухорлявий. З під широких, нахмурених бровей хижо, вовчим поглядом, визирали його сїрі як полуда очи; уста завжде усьміхались, ніби судоргою так звело їх на віки, а довга, руда борода закривала груди. Обличю князя найгірше додавало лютости високе чоло, з глибокою морщиною між очима, і чуб жорсткого волося, що неначе щетина стремів до гори. Єремія одягнутий був в богатому кунтуші з срібними китицями і поворозками*), шалевим поясом підперезаний і в жовтих сапянцях; біля боку моталась карабеля, обсажена самоцьвітами. Виглядував він сановито, піднявши голову і трохи перегнувшись назад, що виявляло в йому і панську пиху і лицарську відвагу. Князь вийшов з салї, а слїдком за ним і шляхетство, запрошувать панянок на той танець, що по двоє ходором ходять та розмовляють.

Тільки що виявилась на дверях перша пара, разом заторохтїли барабани і заграла музика. Єремія по переду вів молоду княгиню, у другій парі йшов молодий з княгинею Гризельдою, а за ними магнати і шляхетство. Молода княгиня усїх заслїпила своєю красотою; здавалось, тільки її одну і видко було. Йшла вона, неначе та лебедочка плила, в білім як сніг убрані. З під віночка білих квіточок хвилею спадала аж до землї пелена, зіткана буцїм з павутини: на віночку, грудях і по всїй сукні блистіли як зірки дорогі каміня. Кобза затріпотів уздрівши княгиню, і затаївши дух пильно на неї дивив ся. Тим поглядом пронизав він княгиню аж до самого серця так, що як вона проходила побіля того вікна, де стояв Кобза, то ніби зачарована повернулась і скинула на його очима. Затокотїло кріпко у Кобзи горяче серце, заіскрились очи, здалось йому, неначе з самого неба глянув на його янголь, повитий білою хмарою і оточений зорями...

Народ, що стояв біля вікон, дивовав ся, дивлячись на панський бенкет; иншому і не снилось того, що теперечки довелось побачить. Деякі випявши баньки аж цмокали і бубонїли:

— Глянь, глянь, як блищить золото, як сяють самоцьвіти, дороге намисто, які убраня, батечки!...

— Яка гарна, сановита молода! — похваляли деякі.

— А молодий який миршавий, — озивались инші.

— Сьогодня одрік ся він од батьківської віри, — додав дід: — побачимо, чи довго-ж він бавити-меть ся з своєю Ляхівкою!...

Кобза усе чув, що старий росказував, і хотїв глянуть на його, бо знакомий голос був, — так ніяк не зміг одвести очей од молодої, і вже як пішли польського танця по других покоях, тодї тільки він озирнувсь.

*) поворозками — застьожками як у гусарів.

(Дальше буде).

КАЛЄНДАР.

ЛИПЕНЬ.

н. ст.	Дні	Руські сьвята
25	Четвер	Ілярія, Пр.
26	Пятн.	Гавриїла Арх.
27	Субота	Акили
28	Неділя	Св. Отец. Вол.
29	Понед.	Атиноґена
30	Вівтор.	Марини вмуч.
31	Середа	Еміліяна.

НОВИНКИ.

На волю вийшли дня 1-го липня ак. Микола Залізняк і Осип Охримович, що перші відбули тримісячну вязницю за липневі університетські події. Вже від ранного ранку вібрала ся в екольци краєвого суду численна українська громада особливо з поміж академічної молодіжи, щоб привитати на волі жертви боротьби за український університет. Полагоджуванє формальностий забрало час аж до пів до 9-ої, коли оба вязні змогли перейти поріг суду та опинити ся серед товаришів і товаришок, що щиро стискали їм руку. Та не довело ся обом випущеним користати відразу зі свободи, бо ось Миколу Залізняка, якого присудом львівського трибуналу як російського підданого ще й видалено з границь Австрії, відразу відставила вязнична сторожа до рук поліції. Дотеперішні заходи, щоби уможливити Залізнякови, занятому в останних часах впорядковуванєм музеальних зборів Наукового Товариства ім. Шевченка, побут в Австрії остали поки-що без успіху і через три дні його власть відставить до найблизшої границі. З ним прийшло би ся покидати Галичину і його дружині укінчений студент. фільософії п. Олені з Охримовичів, що через подруже втратила австрійське горожанство.

На могилі бл. п. Адама Коцка, жертви боротьби української молодіжи за свій університет двигнено складками суспільности скромний памятник. Дня 2 липня с. р. в річницю траґічної його смерти відбуло ся відкритє памятника. По виголошеню промов відбув ся демонстраційний похід.

Вистава руського домового промислу відбуде ся в Коломиї у вересни, заходом місцевих українських товариств. Вистава має на меті показати, що ми є самостійним народом, котрий розвиває свій власний домовий промисл як обяв житєвої сили і вродженої духової творчости. Передовсім вистава дасть повний образ нашої славної Гуцульщини. Вистава заповідає ся дуже гарно а звідає її також будучий наслідник престола з жінкою.

Як Чехи вміють складати гроші, про се сьвідчить стан вкладок в чеських щадницях, В 1911 р. в Чехії, Моравії і Шлеску було 1.601 чеських щадниць сполучених в Союз, в котрих вкладки досягли 986 міліонів корон а резервовий фонд виносив 100 міліонів корон. Із загального числа ще припадало на Чехи 1.100, на Мораві 350 і Шлеск 151. Отже чеські народні ощадности незабаром досягнуть мілярда корон. На ріжні народні потреби (запомога школам, ґазетам і т. и.) дають чеські щадниці жертв на суму поверх міліона корон річно.

Син убив батька, щоби увільнити себе і цілу родину від знущань піяка. Молодий 18-лiтний хлопець, Ельмер Ват, син фармера, вкинув до горівки отрую а батько його випив ту горівку помер отроєний. Хлопець признав ся до вини. Він подає за причину те, що батько його був великий пяниця, по пяному знущав ся над цілою родиною, через його пяньство родина часто терпіла велику нужду. На пару день перед тим злочином батько забрав всї гроші, які були в хаті, полишивши дім без сотика і поїхав до Петерсбурґа на пятнику. Синови се дуже не подобало ся, а то тим більше, що така пятнка була у його батька на порядку дневнім. Батько як вернув зачав над всїми знущати ся. Син не надумуючи ся довго, пішов до міста купив стрихніни і всипав її до горівки. В неділю дня 19-го мая батько вхопив фляшку з горівкою і двома ликами випорожнив її. В короткім часї опісля він помер.

Зелізничі катастрофи. На стації Дарда на Угорщині зударив ся особовий поїзд з товаровим. Пять подорожних та чотирох зелізничників легко ранені. — В Корирінґу, в Німеччині наїхав поспішний поїзд на особовий, з якого знищено цілковито два вози. Більша часть подорожних погибла. До тепер видобуто 34 трупів, переважно дітий; богато осіб лекше або тяжше ранених.

Літаком з Лондона до Індій. Berl. Tagblatt доносить з Лондона, що там завязав ся комітет, який хоче уладити летничий конкурс Лондон-Індії. В сїм летї мають брати участь лише анґлійські летуни на літаках, зроблених в Анґлії. Дорога конкурсу назначена буде через Відень, Царгород, вздовж Евфрату до Баґдаду, потім через перський залив, Бушір, вздовж побережа до Бендер Аббас. Останний етап має вести вздовж побережа Арабського заливу до Карачі. До конкурсу мало зголосити ся доси двайцять летунів.

Сліпа і глухоніма функціонером товариства. Се звісна Американка, Гелен Келлер, що будучи з уродженя глухою, сліпою і німою при помочи самого змислу дотику навчила ся не лиш судити про прояви фізичного сьвіта, а далі не лиш читати і писати, але придбала собі загальне образованє, яким перевисшає нормального інтеліґента. Гелен Келлер розуміє кілька мов і орудує богатим знанєм природних наук. Ся жінка, правдиве чудо з психольоґічного і педаґоґічного огляду іменована тепер членом одної благодійної комісії в Ню Йорку. Її умовий розвиток описаний в ряді наукових розвідок.

Сніг і мороз в Швайцарії. Дня 3-го с. м. обнизила ся температура в цілій Швайцарії. Впали великі сніги получені з морозом та північно-західним вітром, котрий і в Галичині спричинив обнизенє температури.

Брак дівчат. На Катеринославщині помічаєть ся брак дівчат. Женять ся там переважно у віцї 18 років, а заміж виходять у 16 році. Нежонатих селян нема. Щоб знайти собі молодих, хлопці часто їздять до Київщини і Полтавщини, звідки приїздять вже жонатими.

Жінка, що обдарувала свого мужа 20-ою дитиною. Справдїшне Боже благословеньство спливає на родину Вальбурґів з Кіферфельден, в Баварії. 40-лїтна жінка Вальбурґа обдарувала недавно свого мужа двайцятим з ряду синком. Усї двайцятеро дітий живуть і тїшуть ся не аби яким здоровлєм та апетитом. Найстарший хлопець має 23 роки.

Аероплян вибавив від смерти. Сими днями покликали лікаря Альдена в Льондоні до хорої дитини, що впала з сходів і розбила собі голову. Вілля родичів сеї дитини була віддалена о кільканайцять анґлійських миль від мешканя лікаря. Лікар вибрав ся сейчас автомобілем, але по дорозї автомобіль йому зіпсував ся. До віллї було ще девять анґл. миль, а їхати не мож було в жаден спосіб. Але лїкар побачив недалеко летуна, що збирав ся до відлету на своїй машинї. Пішов до него і представив йому як конечно потрібно його помочи хорій дитині і попросив, щоби його відвіз. Сїли оба до лїтака і за пару хвиль були вже на місци. Лікар перевів операцію і дитина була уратована. Так перший раз лїтак спас житє людині. До тепер люди ломали собі лише карки на аеропланах.

Найбільше яйце на сьвіті знаходить ся в музею в Ню Йорку. Є се яйце птаха Aepyorniss. Є воно 6 разів так велике як яйце струся і має поємність 150 яєць курячих. Шкаралупа є ⅛ цаля груба, обвід яйця вздовж виносить 7 дециметрів, впоперек 6½ дециметрів. Того птаха вже нема тепер; жив колись на Мадагаскарі, острові на схід від Африки і не міг лїтати, лиш бігав. Був, кажуть учені, від 2 до 4 метри високий і належав до найбільших птиць на сьвіті.

22 годин під водою. В Венеції переведено інтересні досліди з італійською підводною лодкою „Glauco". Лодка, забравши нормальний припас конечних річий, спустилась на дно і не показувала ся на поверхню протягом 22 годин. Коли вкінци виплила лодка на верх, військові лікарі перевели досліди над станом здоровля залоги лодки і показало ся, що як моряки, так також офіцири могли ще довше передувати під водою.

Місіонарка про Китай. Д-р Анна Генрі, американська лікарка і місіонарка в одній особі, повернула недавно з далекої країни й оповідає страшні річи про Китай. Головною язвою сеї країни є тепер голод. Майже в кождій части Китаю терплять бідні люди голод з причини невдалих жнив рижу. Скинена манджурська династія, — каже д-р Генрі, — замість ужити гроший на будову валів вздовж ріки Ян тсен Кіянґ, щоби тим способом контролювати надмір води і вживати її де треба, вживала сих гроший на домашні розходи. Рижові поля вздовж сеї великої ріки знищені, а наслідком сього запанував голод. До всякого зелізничого поїзду збігаєть ся велика товпа людий і просить з криком о милостиню. Страшні лиця Китайців так потрясли нервами богатьох місіонарів, що вони мусїли яко неспосібні до праці вертати до рідного краю. Революція також підірвала край. Де були проводирі, там був порядок, але в богатьох випадках розюшені маси доконували страшних мордів на чужинцях і на своїх противниках.

Дописи.

З Seymour, Conn.

Коли лише дістану „Свободу" до рук, то насамперед перечитую всякі дописи, які би вони не були.

Бо нич мене так не інтересує як житє американських Русинів. В кождім числі „Свободи" суть дописи з всяких плейсів, де одні пишуть за роботу, другі за Братства і т. і. Я днесь хочу також донести де що до „Свободи", а іменно хочу писати про нашу школу.

Наша громада церковна складає ся з трьох плейсів, а то: Ансонія, Дерби і Сеймор, а кождий плейс має свою школу. Учителем є знаний зі своєї діяльности д. В. Каськів; наука відбуває ся по два дни в тижни в кождім плейсї.

Всїх дітий учащає поверх 120.

На закінченє шкільного року, як рівнож щоб заохотити діти до науки і в будучім рітив д. Каськів уладити діточий пікнік, котрий відбув ся 6. липня с. р.

Вже від самого раня діти нетерпеливо ожидали, коли то зачне ся пікнік. І ось прийшов їх учитель, поуставляв діточки в ряди, гейби Соколів, і з піснею на устах: „Раз два раз два діти в гай", рушили в дорогу на призначене місце, де відбував ся пікнік. Згадати треба, що крім Сейморских Русинів, взяли участь також і Русини з Ансонії і Дербі. Також богато було і Американцїв.

По скінченім пікнїку роздавано старшим дітям в нагороду книжки а молодшим ріжні ласощі. Зазначити мушу, що книжки на нагороду для дітий дарував С. Вітяк.

Як показало ся, то пікнік осягнув свою ціль бо з него прийшов ладний прихід на місцеву руську школу.

Тож в імени школярів належить ся подяка насамперед їх учителеви, д. Каськови, за щиру та витревалу працю. Рівнож дякує ся тим Ансонійцям та Русинам з Дербі, котрі дали доказ, що солідаризують ся з нами.

Участник.

З Whippany, N. J.

Я, низше підписаний отсим складаю сердечну подяку, о. Волощукови з Jersey City, N. J. за труди, та за се, що не питали гропий а приїхали похоронити Дмитра Сидора, члена від. 201 котрого фабрика до землї загнала. Бідний 18 лїтний хлопець перший остав смертельно ранений в Whippany. 9 літ, як бідака вже виїхав зі старого краю де лишив стару маму і брата, а 8 місяців як приїхав до Америки поліпшити долю; працював, гроші мамі посилав, не пускав їх на вітер як другі роблять, записав ся до Р. Н. Союза і був добрим членом. Знайшли ся такі, що відмовляли його, а він їм казав: тільки моєї тут мами; не відступлю за нич від любого Союза.

І справді якби не Союз, хтоби заопікував ся тепер його ріднею, хтоби так красний похорон справив. Се гідний до наслїдування примір всїм, щоби належали до Р. Н. Союза, котрий вже неодній сироті сльози втер.

Г. Фанок.

ПРИВАТНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЖЕСЬКИЙ УЧИТЕЛЬСЬКИЙ СЕМІНАР У ЛЬВОВІ.

Отсе новий клич, з яким стаємо перед українською суспільностю. Коли відважуємо ся на сей крок в хвили великого обтяження нашої суспільности всякими народними податками, то робимо се тільки з крайної конечности.

Заснованєм приватного мужеського семінаря у Львові хочемо заспокоїти давну пекучу потребу нашого народу та послухати рішучого і часто повторюваного голосу нашої суспільности.

Коли в школі наша будучність, то основою сеї будучности є передовсїм народна школа. В занедбаню її або полишаню її далї в такім станї, як доси, лежить велика небезпека для нашого народу.

Значний процент українських громад є зовсїм без шкіл, немалий процент шкіл є без учителів. В українських громадах обсаджують ся народні школи учительськими силами без потрібної кваліфікації, без знаня української мови, без потрібної любови і пошани до національности і обряду дітий.

Така школа не може сповнити своєї високої місії; навпаки вона від науки населенє відстрашує, ломить в зародку талан і характер.

Лиха народна школа є причиною соромного анальфабетизму нашого народу, вона спиняє всяку нашу працю просьвітну і економічну, городить українській нації дорогу до здобутя національної самостійности.

Причина сього лиха — се брак сьвідомих, осьвічених і ідейних народних учителїв.

Українцї — єдина нація в Австрії, що не має ні одного свого державного учительського семінаря.

Засновaню українського державного семінаря стоїть на дорозі ухвала соймова з 1906 р., що допускає засновуване семінарів тільки польських і утраквістичних. Усїх учительських семінарів в Галичині є 17, з того мужеських 14, а жіночих 3. На 47 повітів східної Галичини припадає 7 мужеських і 2 жіночі, на 28 повітів західної Галичини 7 мужеських і 1 жіночий. Мова викладова польська є в 8 семінарях, 9 семінарів є основаних на принціпі утраквістичнім. Одначе утраквізм сей істнує лиш на папері, а в практиці його не переведить ся, — самі семінарі вимогам української нації зовсім не відповідають. Процент української молодіжи в семінарях застрашаючо спадає...

Нехай говорять за себе числа урядової статистики:

Рік шк.	Число молодіжи загальне	Число гр.-кат.	%
1904 5	3766	957	25 43
1905 6	3778	980	25·94
1906 7	3967	1021	25·25
1907-8	4089	997	24·38
1908 9	4378	1007	23·00
1909 10	4537	1060	23·36

На число 4537 складаєть ся 3562 мужчин, між ними гр. кат. 948 та 975 дівчат, між ними 112 греко-католичок.

Сі дати страшні тому, бо вступ нашій молодіжи до семінарів невисказано утрудений. Доказом того нехай послужать для приміру отсї дати. В тернопільськім семинари зголосило ся в 1902 р. 132 учеників, 70 Українців, 45 Поляків і 17 Жидів — а принято 17 Українців разом з репетентами, 42 Поляків і 2 Жидів. — В Станиславівськім семінари зголосило ся в 1904 р. 70 Українців а принято 7!

Ще менший процент українськоі молодіжи здає матуру, чого доказом нехай будуть дати з семінаря у Львові.

В р. 1904 на загальне число 84 — здало матуру Українців 6; в р. 1905 на 89 — 19; в р. 1906 на 84 — 23; в р. 1907 на 82 — 18; в р. 1908 на 81 — 13; в р. 1909 на 71 — 12; в р. 1910 на 65 — 13; в р. 1911 на 70 — 10; в р. 1912 на 69 — 15. Наслідок сього стану той, що на 14739 всїх учителів нема Українців навіть 3000.

Так далї йти не може, бо тоді останемось без народних учителів, а тим самим без наших народних шкіл. Не допустити до такої катастрофи національної се наш сьвятий обовязок.

Одинока на разі перед нами дорога самооборони через заснованє приватного українського учительського мужеського семінаря у Львові.

Конечність і національна небезпека кличе його до житя а нація мусить його при житю удержати. Віримо, що удержати зможе. Віримо, що наш загал відповість на наш зазив тисячними датками. Віримо, що сповняючи задушевне бажанє нашої суспільности — зазнаємо від неї матеріяльної підмоги.

Будуймо величну і щасливу будучність нації, починаючи від основ. Кладімо в основу її рідну народну школу з осьвіченим, ідейним українським народним учительством, яке вийде і мусить вийти з українського приватного учительського мужеського семінаря у Львові.

Грошеві датки просимо слати на ч. кн. 1200 Земельного Банку гіпотечного у Львові, а всякі инші датки і декларації до Краєвого Шкільного Союза у Львові ул. Домінїканська 4. з виразним означенєм цїли.

Ждемо! — В гарну будучність нової рідної школи віримо!

За Руське Товариство Педагогічне:

Антін Гладишовський, містоголова. *Конт. Малецька* секретарка.

За Краєвий Шкільний Союз:

Іван Кивелюк, голова *Семен Демидчук* секретар.

За Комітет семінаря:

Д-р Іван Брич, голова. *Роман Сосновський*, містоголова.

Василь Пачовський, секретар.

Відозва
ДО ЛЮДСЬКОГО МИЛОСЕРДЯ!

Страшне нещастє навістило дня 27-го цьвітня с. р. село Сторонибаби, повіту золочівського. Наглий пожар протягом одної години змів з лиця землї ціле село, полишаючи на місци достатків купи попелу і згарищ. Згоріло 80 господарів, около 40 штук худоби і безрог, так що около 300 душ лишило ся без хліба, сорочки і даху над головою.

Позістало тільки пять господарств на однім кінци села і кілька на другім кінци поза селом. З тих лише 3—4 заможнїйші господарі, а прочі самі бідаки халупники. По тих кількох хатах дусить ся по 5—7 родин і буває таке, що в одній хаті є 5 колисок немовлят. В селї плач — страшний вираз нужди, голоду і розпуки. Голодна худоба ричить, а загальний брак паші в околиці збільшає нещастє, так, що селяни за безцїн випродують худобу. Одним словом образ спустошеня як по татарських нападах.

В тім страшнім нещастю звертаємо ся з благальною просьбою о поміч до людського милосердя. Наше село нікому не відмовило помочи в нещастю і то нас осьміляє других о поміч просити. Звертаємо ся проте з просьбою до Всечесних Отців духовних, щоби були ласкаві оголосити про наше нещастя в церквах та просити милосердних людий о поміч для нас. Так само просимо Хв. Відділи Р. Н. Союза, щоби були ласкаві зложити від себе хоч які такі грошеві датки, бо найменший зітре не одну слезу з очий нещасливих погорільців. Вкінци просимо всїх милосердних людий прийти нам в нещастю з помочию, бо наше положенє розпучливе. Грошеві жертви тим більше потрібні, що 15 хлопських дітий, які ходили до гімназії, будуть мусїли покинути школи, бо їх батьки крім одного погорїли зовсім.

Ласкаві жертви враз з виказом Вп. Жертводавців просимо слати на адресу „Свободи" 83 Grand Street, Jersey City, N. J. а „Свобода" їх зашле на адресу Ратункового Комітету погорілців в Сторонибабах, почта Красне, Галичина.

За найменшу жертву з гори складаємо сердечну подяку в імени голодних і неодїтих дітий, в імени дітий жадних науки та в імени всїх погорілців.

В Сторонибабах, дня 2-го мая 1912.

о. Карпо Вінтоняк,

Володислав Ковїцький, предс., Павло Стадник, заст. предс., Григорій Микитюк; секретар, Тимонко Дїдух, Мелетій Іванців, Микола Стадник, Михалко Іванців, Ілько Цьокан.

УВАГА: На сю цїль зібрано вже по нинїшний день слїдуючі датки: Андрій Ґела $10.00, Семен Ґела $10.00. — Разом $20.00.

„SVOBODA" (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

ANTHONY CURKOWSKY, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

K. KIRCZOW, manager
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.

The largest circulation throughout the United States, Canada and Europe. The only advertising medium. Rates furnished on application.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

„СВОБОДА"
часопись для руського народа в Америці і орган „Р. Н. Союза", виходить що тижня в четвер і коштує:

в Америці на 12 місяців $2.00
до старого краю на 12 місяців ... $2.50
в Америці на 6 місяців $1.00

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Адреса:
„SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.
Число телефону 498.

Дописи просить ся писати лишень на одній стороні картки. Дописи, непригожі до друку, нищить ся, наколи з гори не було зазначено, що жадає ся їх звороту і не було залучено марок на зворот.

Князь Володимир Великий.

З нагоди сьвята сьв. Володимира.

По смерти князя Сьвятослава, що згинув в нещасній борбі Руси з Печенїгами біля Днїпрових порогів (972 року) настав на Руси великий непорядок, спричинений борбою його синів о великокняжий престіл. Протягом сїмох лїт вели ся безперервно сї княжі бої. Князї були малі, та в їх імени повсюду правили бояри. Кождий із них, річ природна, передовсїм пильнував своєї волости. Наслїдок сих семилїтних боїв був для Руси болючий. Руська держава, щойно склеєна кровію у одну цїлість, затратила опять почутє своєї єдности і розпала ся на кільканайцять самостійних, дрібненьких княжеств, які заєдно поборювали себе, огнем пустошили і нївечили край, мечем вигублювали населенє.

З поміж тодїшних князїв визначав ся здібностями і енерґією Володимир, що княжив у далекому Новгородї. Він порішив опять зібрати в одно розпавшу ся батьківську державу і в тій цїли приняв у своє військо ватаги войовничих Варягів. При їх помочи рушив Володимир з далекого Новгороду на Київ, де тодї сидів найстарший син Сьвятослава, Ярополк.

Володимир, каже лїтопись, пішов на Ярополка „съ вои многыми". Ярополк зачинив ся в Київі. Володимир розпочав облогу столицї, а підмовлений ним Блуд, дружинник Ярополка, старав ся вбити свого князя, аби тим робом улекшити Володимирови. Але не міг найти поміж Киянами людини, щоб підняла руку на свого князя. Тодї то Блуд нарадив Ярополкови піддати ся Володимиру. Ярополк послухав. Але коли прибув до Володимира, Варяги на даний знак пробили його мечами.

В сей спосіб Володимир заволодїв найважнїйшим і найбільшим містом на Руси. По Київі Володимир легко опанував вже цїлу київську землю і тим способом став начальним князем всеї Руси. Начальним князем поки що він був лише з традиції, бо передовсїм приходило ся йому тепер мечем покорити своїй власти неслухняних удїльних князїв. І тому то перші роки князюваня Володимира займають самі війни. Він збирав опять до купи „розсипану храмину" руської держави, що дуже потерпіла за час боярського правлїня і вимагала радикальної поправи. На жаль з того часу Володимирового пановання маємо дуже скупі відомости.

Ось що записала лїтопись про перших пять лїт його пановання.

Зараз першого року свого володїня (981 р.) „иде Володимиръ к Ляхомъ и зая грады ихъ, Перемишль, Червенъ и инны городы."

В два лїта пізнїйше (983 р.) рушив Володимир походом на Ятвягів і спустошив їх землю. Рівночасно протягом 981—982 вела ся борба на сходї руської держави з Вятичами. Володимир присилував їх опять платити собі дань, до чого вони були обовязані ще князем Сьвятославом.

В р. 984 вів війну з другими племенем, Радимичами, яких привернув до послушности. На той самий рік припадає рівнож і похід Володимира на Болгар. Правдоподібно Володимир хотів по плянови свого батька, Сьвятослава, привернути Болгар на данників Руси; але хоч їх і побіджено, то перевести той плян Володимиру не вдало ся; тому він заключив з ними згоду і вернув ся назад у Київ.

Тут опанували увагу Володимира тепер головно дві справи, відсуваючи все инше на другий плян: боротьба з Печенїгами та відносини з візантійською імперією.

Печенїги, се був дикий, кочовничий нарід, що поселив ся на східно-україньских степах. Протягом двох столїть вони були пострахом руських земель. Неначе страшна градова туча вони повсякчас висїли над Русю, топчучи її крод, розбиваючи її сили. Борба з тими степовими грабіжниками вимагала напруженя усїх сил руської держави, яка однак не все виходила побідником. Вони то в роцї 972 розбили і вирізали військо Сьвятослава, Володимирового батька, біля Днїпрових порогів. Підчас пановання Володимира вони опять шаранчою злетїли на руську землю і зупинили ся біля міста Василїва (996 року). Володимир не устояв ся проти них, втїкав і ховав ся під мостом. Ся безнастанна борба вичерпувала сили молодої держави до краю. Приходило ся до борби стягати сили з найдальших земель. Не ставало люду до осадженя нововибудованих міст і кріпостий в околицї Київа, якого найблизша навіть околиця зовсїм обезлюднїла. І тому то Володимир для охорони своєї землї перед сими драпіжниками став будувати цїлий ряд охоронних замків. Окрім кріпостий для оборони границї перед Печенїгами служили лїнії висипаних валів і ровів.

Другою, чи не найважнїйшою справою, що займала ум Володимира, були відносини до Византії. Русини передше, ще перед Володимиром, принагідно ходили походами на сю велику, культурну державу. Наоборот, Византія нераз і сама закликала Русь на поміч проти своїх ворогів. Ось і тепер панував в Византії імператор Василь, проти якого піднїс був повстанє Фока, що оголосив себе імператором в Малій Азії. Цїсар Василь віднїс ся о поміч до Володимира. Сей згодив ся помогти, але в надгороду зажадав, аби імператор видав за нього свою сестру. Імператор притиснений до краю пристав на се, але в заміну зажадав, аби Володимир охрестив ся. Станула отже умова і весною 988 р. Володимир післав помічне військо. При помочи сього війська імператор здавив повстанє. Та тепер він зовсїм не спішив ся виконати свою обіцянку, то є видати за Володимира свою сестру. Сеж і не дивниця. В поглядах Византійців їх імператор в порівнаню з володарями всего сьвіта, які-б вони сильні і славні не були, стояв на недосяжній висотї; руський князь в византійських дипльоматичних кругах цїнив ся дуже низько; до нього писано листи з меншою етикетою нїж навіть до хозарського хана. Видати імператорську доньку за північного „варвара", се булаб для Византійців нечесть гірша від смерти. І тому то, коли біда минула, імператор старав ся протягнути як найдовше немилу йому справу.

Щоб присилувати його до сповненя обітницї, Володимир рушив на нього війною і обложив місто Корсунь. По шістьмісячній облозї місто мусїло піддати ся. Ся Володимирова демонстрація осягнула своє. Царівну Анну виправлено до нього в Корсунь і там відбуло ся її весїлє з Володимиром.

Серед сих подій, якось непримітно стало ся саме охрещенє Володимира. Лїтопись говорить, що стало ся се 988 року. Володимир при хрестї дістав імя Василь. Де саме охрестив ся Володимир, рівнож не знати. Найправдоподібнїйше він охрестив ся в Корсуни, опісля побрав ся там з царівною і забравши з Корсуня сьвящеників і ріжні сьвятощі, вернув ся до Київа. Тут він насамперед казав знищити всї поганські ідоли, якими до сеї пори покланяли ся Русини, а опісля зібрав народ з цїлого Київа на Днїпро, і там охрестив його.

До сеї пори ми бачили Володимира як полїтика і державного мужа, одного з найвизначнїйших, та й то не лиш у нашій історії. Він протягом пятьох-шістьох років відбудував розсипану руську державу. Він опісля звязав сї слабо державі ся ще землї династичним звязком, зміцняючи в сей спосіб звязь поодиноких земель дуже сильно в порівнаню з попередними часами. Ще сильнїйше повязав він поодинокі руські землї, вводячи у них християнство.

Справа введеня на Руси нової, християнської релїґії не представляла Володимирови великих трудностий. Русини, як нарід торговельний, від непамятних часів стикали ся в Царгородї з християнством. Та і ті руські полки, що ходили чи то на поміч Византії, чи то грабувати її, мусїли познакомити ся з християнською релїґією і принести її у рідний край. Тому то і заходи Володимира коло розширеня християнства на Руси не стрічали нїде поважнїйшого опору. Для забезпеченя розвою християнській церкви Володимир в Київі поставив митрополита, в Новгородї архіепископа, а по инших містах установляв епископів, попів і дияконів. Память про заходи Володимира коло забезпеченя матеріяльного руській церкви зістала ся в звістцї про десятину, надану ним київській церкви Богородицї. На удержанє митрополичної церкви в Київі мала йти десята часть від всїх доходів княжого господарства, від торгових і судових доходів з цїлої київської землї.

Заходячи ся коло розповсюдненя християнства, Володимир попирав заразом і звязані з ним сторони культурного житя, то є штуку і просьвіту. Сейчас по охрещеню Киян він забрав ся до будови церквей. І так в Київі поставлено церкву сьв. Василя і Богородицї, яка мала бути митрополичою катедрою. Можна уважати вповнї правдоподібним, що Володимир будував і більше камяних церков, тільки лїтописні вістки про се дуже неясні і скупі.

Що Володимир хотів прищепити на Руси також і византійську штуку не тілько для церковних потреб, на се вказує переказаний лїтописею факт, що він велїв взяти з Корсуня до Київа чотири бронзові фіґури коний і казав їх поставити в Київі в сусїдстві княжого двора.

Про заходи Володимира коло ширеня просьвіти рівнож говорить лїтопись: „нача поимати у нарочитои чади дѣти и даяти на учение книжное." Прищіплюючи чільнїйшим руським кругам византійську осьвіту і культуру, хотів тим способом Володимир увести Русь в круг тодїшного культурного сьвіта. І сї його змаганя не були марні. Вони видали уже в першій ґенерації учеників чолові-

ка, що стоїть на висоті тодішної культури і науки — митрополита Іляріона.

Перед Володимиром Русь не мала ніякої битої монети. Доперва перший Володимир став бити срібні і золоті гроші. Вони мають з одного боку образ Спасителя а з другого образ сидячого Володимира в цісарських інсіґніях, з хрестом в руках; коло нього находить ся напись: „Владимиръ на столѣ".

Отсе більше менше все, що можемо сказати про заходи Володимира коло перенесеня византійської культури на Русь.

Для другої половини панованя Володимира, літопись, одиноке жерело з якого мож засягнути відомостий, незвичайного скупа. І не дивниця. Довгі сї літа панованя Володимира виповняла тиха праця над ширенєм християнства та защіплюванєм культури на Руси. Поволи підростали Володимирові сини і їх приходило ся розсаджувати на порожних княжих престолах; через се звязь поодиноких руських земель з Київом заєдно кріпшала. Не менше хлопотав ся Володимир над внутрішним устроєнєм земель, заведенєм ладу і порядку. Намножили ся розбійники; треба було отже вичистити із них державу. Та Володимир, який передше не вагав ся забити рідного брата, ставши християнином, став таким ласкавим, що навіть розбійників не хотів карати смертю; накладав на них лиш грошеві кари. Доперва улягши перевазі епископів згодив ся привернути смертну кару.

З тих часів літописи дуже много оповідають про Володимирові пири. Сї пири робили ся „по вся дни", „и при князѣ и безъ князя", значить, вони мали на меті не лиш саму утїху князя. У тих пирах брала участь не лиш сама князівська дружина, але і громадські люди. На церковні празники Володимир спрошував „старѣйшины по всимъ градомъ и люди многы". Правдоподібно сї пири служили на се, аби ще сильнійше зміцнити відносини поміж князем і його дружиною та народом.

Ся уся тиха, культурна робота внутрішної орґанізації руської держави вела ся серед важких і кривавих боїв з хижими Печенігами. Ся борба при всїм напруженю сил, вела ся зі змінчивим щастєм, нераз з небезпечностями для особи самого Володимира.

Легко зрозуміти, що за сими двома справами, то є внутрішною орґанізацією і боротьбою з Печенігами, у Володимира не ставало ані охоти ані часу заходити ся з иньшими сусідами Руси. Його задачею супроти них була охорона, захованє в цілости набутого. А боронити ся приходило йому не лиш від чужих, але і своїх. Останні дні житя Володимира були охмарені повстанями його синів. Його син, Сьвятополк, за намовою свого тестя, польського короля Болеслава, забирав ся до повстаня против батька. Але Володимир, завчасу довідавши ся, увязнив сина. Потім його випущено, та він остав аж до смерти батька у Київі без волости. Другий Володимирів син, Ярослав, призвавши до помочи Варягів, перестав посилати в Київ данину, та став лагодити ся до війни з батьком. Та похід не прийшов до кінця, бо „Богъ не дасть дьяволу радости", каже літопись. Володимир серед воєнних приготовань вмер.

Смерть застала Володимира ще не в старих лїтах; він вмираючи мав ледви яких 55 лїт. Смерть застала його державу зовсїм неприготовану, серед дуже трудних обставин.

Володимир умер 28-го липня 1015 року в свім дворі на Берестовім. Його тіло перевезено в церкву Богородиці і тут поховано в мармуровім гробі поруч його жінки, Анни, що вмерла ще в 1011 році.

Підчас зруйнованя Татарами Києва в 1240 році, розвалено сю церков, а з нею пропали також кости похованих там руських князїв. В р. 1635 митрополит Могила відреставровувавши сю церков, найшов гробівець Володимира, та сей гріб і кости Володимира (крім кількох) не знати де поділи ся.

* * *

А тепер зберім коротко усї заслуги, положені Володимиром, для нашої Руси.

Він передовсїм відбудував розсипану державу. Не досить сього. Зібравши усї удїли разом, він цїле своє житє безнастанно трудив ся коло сього, щоб сполучити їх сильно у єдин орґанїзм, у одну цїлість. До сего йшов він передовсїм установляючи династичне право, з якого виродив ся опісля погляд, що лиш Володимирова династія має право засїдати на княжім престолї. Другим, о много сильнійшим цементом, що споїв у одну орґанїчну цїлість руський народ, се було заведенє нової, християнської віри. Разом з вірою розповсюднила ся також і культура.

Дїд Володимира наложив головою як звичайний розбійник в деревлянській землї. Його батько, відірваний від рідної країни, загинув марно наче авантурник у чужій землици. Володимир умирає у своїй столици, а народ перший раз сходить ся і оплакує смерть свого князя. По князях авантурниках, що збивали руську державу силоміць, самими ударами меча і списи, являє ся Володимир першим князем, що постарав ся підложити під будову руської держави якісь культурні підвалини. В тім власне політичне значінє діяльности Володимира і його право до імени Великого.

В нашій старoруській літературі головно славить ся Володимира як апостола християнства на Руси. Колись розпустний поганець переняв ся в високій мірі духом християнства, як релїгії любови й милосердя, що навіть розбійників не хотів карати смертю. Він казав усїм старцям і убогим приходити на свій двір і брати собі всякі припаси і гроші; але що хорі і калїки не могли самі приходити, то він велїв возами возити їм всякі припаси. І за заслуги, положені коло християнської віри, наша церков признала Володимира сьвятим. Вводячи християнство на Руси, а з ним разом і усю тодїшну просьвіту і культуру, він тим самим не лиш споїв руську державу сильним, нерозривним спїлом, але і підвів її з ряду нїзших, варварських країн до ряду могучої, цивілїзованої держави. Робота почата Володимиром, а довершена Ярославом поставила наш народ на вершку слави, присилувала Европу числити ся з ним і поважати його. І хто зна, колиб не праця і заслуги Володимира, чи днесь наш народ числиби 30 мілїонів. Колишнї племена, котрі злучені Володимиром сотворили могучий український народ, колиб були лишили ся на дальше самостійними, булиб вигибили ся у межиусобицях, лягли розділені під мечами сусідів та поділили долю численних славянських племен, по яких днесь лишили ся лиш пусті імена.

Що так воно не стало ся, що наш народ до днесь могучий і живий, се заслуга Володимира. І хто зна, чи не найбільша.

* * *

Руський Народний Союз приймаючи сьв. Володимира патроном своєї орґанїзації, не зробив сего лиш про око. Ставляючи сьв. Володимира патроном, Р. Н. Союз неначе хотїв поставити перед очи кождого члена сьвітлий ідеал, примір, який кождий член орґанїзації повинен наслїдувати, до якого всїми силами стреміти.

І так:

Князь Володимир зібрав і злучив усю роздроблену і поділену Русь у одно тїло. Він заложив трівкі підвалини, на яких розвинув ся і зріс русько-український народ. Се, чого не вдало ся зробити його попередникам кривавими війнами, мечем і огнем, се довершив Володимир миром і любовію. Який се сьвітлий, який ясний примір для нас до наслїдуваня. Миром і любовію, йдучи слїдами нашого великого патрона, ми збудуємо нашу орґанїзацію сильною і трівкою, що опре ся усїм бурям і хуртовинам. Мир і любов, як запанують поміж членами, поведуть нашу орґанїзацію до сьвітлої будуччини, до слави і розцьвіту. Противно, усяка колотнеча, усякі міжусобиці, якоїб вони натури і не були та ким вони і не булиб викликані, спинять розвій Р. Н. Союза, зведуть його на манївці, а потім у пропасть і загибіль. Тому обовязком кождого члена Р. Н. Союза є дбати передовсїм о се, щоб усякі злі духи, що особенно тепер, в часї передконвенційнім, не могли мутити у нашій орґанїзації згоди і любови, і то тільки на се, щоб опісля в закаламученій воді ловити для себе рибу. Хай ясна стать нашого княжого патрона стане в обороні нашої дорогої орґанїзації і захистить її перед усякими колотнечами і роздорами...

Другою заслугою сьв. Володимира для Руси, було введенє християнства а з ним і тодїшної культури. Він не лиш дав нам нову релїгію, але також через цїле своє житє своїм власним примїром учив Русинів як понимати і виконувати її заповіти. Дальшим наслїдком сего була його незвичайна дбайливість про ширенє просьвіти поміж людом, про закладанє шкіл.

І опять являє ся для нас, членів Р. Н. Союза наш патрон сьвітлим примїром до наслїдуваня. Тисячі наших дїточок там; у рідній та не нашій землици простягає до нас руки, лепечучи дитячими усточками: поможіть нам учити ся; поможіть нам пізнати сонце правди; гляньте на дїла свого княжого патрона і дайте нам се, що він тому 900 лїт вже дав нашому народови: свою рідну школу!

І в сей день, в великий день сьвята нашого патрона, сьв. Володимира, ми, члени Р. Н. Союза рівнож не повинні призабути на сю нашу найважнїйшу народну справу, на „Рідну Школу". Не десяток жадаємо від кождого, але солїдарности і згоди. Нехай кождий член дасть лиш по 5 центів. Є нас кругло в Р. Н. Союзі 13.000 членів. По пять центів від кождого, се зробить кругло 650 долярів, або в Галичинї 3.250 корон.

Се буде княжий дар від членів Р. Н. Союза нашій „Рідній Школї", а рівночасно ми покажемо, що зрозуміли і вміємо гідно пошанувати память нашого патрона, князя Володимира Великого, Рівноапостольного, якого память наша церков обходитиме в сю недїлю, то є 28-го липня с. р.

А. Ц—ний.

Всячина.

Погляди ріжних народів на супружество. Китайці остерігають нарубків: „Не женїть ся нїколи з дївчиною, котра була злою дочкою для родичів. Буде она злою жоною". Японці говорять: „Не бери дївчини нехлюйної, котра нечисто убирає ся і не держить ладу в кухні і в комнатах". В Індіях остерігають перед такою, що має зарід родинної хороби, або публично витикають її легкодушнє і нерозважне житє. Славяни говорять: „Бери жінку з сусїдства, бо її знаєш, а не кумів з далека, щобись не знав їх". Італійці й Іспанці держать ся подібної засади і говорять: „Хто іде далеко шукати жени, сей є або сам обманцем, або хоче других обманювати". Москалї говорять: „Коли жениш ся з найстаршою дочкою, тодї гляди, якими її отець і мати; коли береш другу дочку, тодї уважай, якою є найстарша сестра її. „Німцї і Анґлійцї є тої гадки: „Де мати богато працює, там дочка є лїнивою, бо чейже она повинна виручати матїр у працї. Стережіть ся її" — кажуть! Араби знова дїйшли до того переконаня, що хто женить ся з красною женщиною, сей мусить продати свій дім, бо она його зруйнує. На Литві остерігають: „Красотою своєї жени не загрієш ся, ані не убереш ся". Усї майже народи переконали ся, що красота притягає сильнїйше як пара волів, однак она скоро минає і не вертає.

Природні і штучні скорости. Рух чоловіка в порівнаню до штучних моторів є дуже повільний, не згадуючи вже про витревалість. Пливач посуває ся на годину ледви на 4 клм., піхотинець в найбільшій скорости 18, бігун 36, на совгах 39, отже в найлїпшім случаю не доходить до 40 клм. на годину. Перегоновий кінь робить в тім часї 58 клм., на колесї можна довести до 59 клм., підчас коли самоїзди, яких мотори мають силу 200 коний, доведено до 204 клм. на годину. Парові льокомотиви доходять до 157 клм., а на пробній електричній зелїзници з Цоссен до Марієнфельду доведено перед кілька лїтами до поверх 208 км. на годину, що однак не дало ся, принайменше доси, ужити для щоденних практичних цїлий. За сим лишає ся позаду щоденний рух на зелїзницях. І так на 15 найбільших зелїзницях в Анґлії мають поспішні поїзди скорість межи 81.6 а 98.4, середно 90 клм. на годину. З сими скоростями на зелїзницях не можуть рівнати ся парові кораблї, які плинуть зі скоростю що найменше 28.8 клм. на годину. Пароходи з дуже сильними моторами, які доходять до 600 коний, спеціяльної будови, дуже мало занурюють ся в воді і майже сунуть ся лише по її плесі, доведено до 36 клм. на годину. В воздушній плавбі зискано найбільшу скорість 100 клм. на годину, линаючи ся далеко поза летом деяких птиць, особливо ластівок. Загально найбільшою скоростю, до якої можна довести під теперішну пору, є скорість кулї вистрілений з армати Круппа о промірі 10.4 цнт. Та куля перелїтає в секунді 3291 метрів, або мало що не 3 і пів кільометра. Всї ті однак скорости штучно доси зискані, є дуже незначними в порівнаню до руху небесних тїл. Пр. земля кружить довкола сонця зі скоростю 96.000 кільометрів, а деякі комети відбувають на годину дорогу, що доходить до 260.000 кільометрів.

В. Лункевич.

Відки взяли ся наші домашні звірята і ростини?

З російської мови на українську переклав *Іван Галущинський.*

(Дальше.)

До сего часу я говорив лишень о тім, як добирав собі чоловік голубів звертаючи свою увагу лишень на барву. Але знов могло лучити ся, що його цікавила не барва а щось иншо в будові їх тіла, наприклад, величина і форма дзюба, розмір голови і ніг, число пер в хвості і т. и. Наконець могло стати ся і таке, що любитель голубів більш всего слідив за деякими особливими звичаями своїх вихованків і понад все цінив у них, наприклад, спосібність довго літати, або перевертати ся у воздусі або і воркувати не так, як другі голуби.

Щож в тім дивного? Один любить гриби — як говорять — другий печериці. Що кому подобало ся, той о те і найбільше старав ся. А конець кінцем все те привело до повстаня дуже ріжних пород голубів. Я думаю, що тепер ви самі з'умієте пояснити собі, відки взяли ся і як повстали і инші породи голубів, про які ми згадували, оглядаючи перед тим голубник любителя голубів а то, трубачі, павуники, лахмачі і всі инші голуби.

XI. Один любить гриби — другий печериці.

Стараючи ся розводити нові породи звірят і ростин люди передовсім беруть під розвагу той хосен, який їм приноситимуть ті звірята і ростини. Однак, ставляючи на першім місци свою власну вигоду, люди не забувають і о красі. Завзятий стрілець дбав не лиш о те, щоби його пси хорошо справляли ся в своїй службі, але також і о те, щоби вони відзначали ся стрійною поставою і красою. Кождий їздець цінить в своїх конях не лише витревалість, силу і бистроту побігу, але і красу. Садівник тратить свій труд не тільки на те, щоби його яблуні, груші, морелеві, сливкові і вишневі дерева давали як найбільше овочів — ні; він хоче, щоби ті овочі і виглядали як найгарнійше; а огородник о тім лиш і думає, щоби його рожі, фіялки, левконії, нарцизи, гвоздики і т, и., звертали на себе очи усіх людий своєю відмінною красою. А краса — річ спірна, і кождий понимає її по свому. От уже де як де, але тут як раз можна сказати ,,один волїє сливку — а друвий скірку з пацяти''.

А тепер наведу кілька дуже цікавих примірів, що покажуть, який великий вплив на добір домашних звірят і ростин має ріжний смак, ріжне поняте про красу.

Возьмім з початку дуже простий случай. Ви мабуть знаєте, що мешканці далекої і зимної півночи, держать при собі більше число псів. Ті мешканці називають ся одні Самоїди, другі Ескімоси і т. д. Пес для мешканця півночи є незвичайно хосенним, домашним звірятем; вони сторожать стада північних оленів, носять тягарі, тягнуть санки і т. д. До всіх тих робіт є здібними собаки ріжних мастий, А тимчасом всякий Самоїд страшно побиває ся о те, щоби його пси були без винятку одної масти, наприклад, білої. Такий вже у него смак і нічо з ним не зробиш! Він зі скіри буде лізти, щоби лиш дістати для свого ґаздівства однобарвних псів, і наконець таки дібє ся свого.

А от вам і другий примір, та вже більше зложений.

Великі пани в Хінах (по тамошньому — мандарини) дуже цінять білі косматі хвости особливої породи биків, які називають ся яками (інакше — конячо хвості буйволи); тими хвостами відганяють вони мухи, які живуть в середній Азії, в краях, що лежать в сусідстві Хін: в Тибеті і Монголії. Мешканці Монголії освоюють яків і уживають їх в ґаздівстві, як дуже добрі вючні звірята. Для самого Монгола рішучо все одно, якої краски будуть хвости у його яків — чи білі чи які инші; від сего як не стане, ні ліпшим, ні гіршим. Але для того, щоби догодити смакови хінських мандаринів, яким Монголи продають хвости своїх яків, вони (Монголи) старають ся розводити головно таких яків, у яких хвости були би цілком білі.

До чого се привело? А до того, що у Монголів дійсно появило ся дуже много яків з білими хвостами т. є. таких, яких перше стрічало ся дуже рідко.

Корова в ґаздівстві — звіря дуже хосенне і необхідне. Однак певне, що ніхто не стане твердити, що особливо гарними є білі корови з червоними ухами. Чому білі а не рижі або чорні? І чому конечно з червоними ухами? Чи може такі дають більше молока, чи що? Або, може бути, мясо у них смачнійше або скіра тверджа. Нічого подібного, дійність коров цілком не залежить ні від краски їх шерсти, ні від краски ух. Те саме можна сказати і о смаку коровячого мяса і о твердости скіри. А от представте собі, був час, коли в деяких місцях Анґлії селяни тратили не мало труду на те, щоби розвести, як найбільше білих коров з червоними ухами. І то їм удало ся. Як вони досягли своєї цїли, ви, розуміє ся, вже знаєте, та не се важне тепер для нас. Далеко цікавійше довідати ся, чому подобали ся їм такі корови. Діло от в чім. Деяким володарям Анґлії прийшла в ту пору така чудасія в голову, щоби у себе на оборі мати як найбільше білих коров з червоними ухами. От і почали вони жадати від своїх підданих, щоби ті достарчили їм таких коров замість податків. Хто не був в силі сповнити сего їх бажаня і являв ся на дворі свого пана з коровами темної або чорної масти, той підлягав карі. Ну, зрозуміло, що селяни ужили всіх заходів, щоби сповнити волю своїх вибагливих князиків і не поносити непотрібних страт. Звідси — білі корови з червоними ухами.

Чого лише не може добити ся чоловік, коли тільки стане з умілостю користувати ся добором родичів для виводу нових пород звірят!

Погляньте лиш на коротко-морду свиню.

Що за безобразна, уродлива морда. Природадала в руки чоловіка найзвичайнійшу свиню, яких много на сьвіті. А він вже почав мудрувати над тим сотворінєм і розвів много, дуже ріжних одна від другої пород. Захотілось йому, ось так собі, мати свині з короткою мордою. І стараня його увінчали ся повним успіхом: появила ся свиня з мордою, що виглядає, начеб наділа маску. Та і як не могла не появити ся вона, коли упертий свинар в протягу многих-многих літ вибирав з посеред своїх свиний ,,на розплодок'' тільки такі, яких морда ріжнила ся в дечім від морд звичайних свиний? З початку та ріжниця показувала ся невеликою. Але з кождим новим поколінєм свиний, вона ставала все більше замітною, тому що свинар стиранно вибирав ,,на розплодок'' і парував такі звірята, у котрих морда виглядала особливо виродливою.

Таким самим способом повстала нова порода на пів клапоухих домашних кріликів. По волї, а властиво для примхи чоловіка, йому прийшлось змінити свій звичайний кріличий образ. У всіх його братів оба уха сидять на голові сторчаком; у негож — одно ухо сторчить, а друге повисло, трясеть ся як кусник полотна. Попробуйте самі рішити, яким чином могла народити ся така виродлива порода кріликів? А поки що, розкажу Вам одну цікаву поучаючу історію.

Якось то, не дуже так давно, жив один Американець, фармер. Було у него невелике стадо овець, 15—20 штук і один баран. Много неприємностий і сварок з сусідами причиняло йому те стадо: вівці під проводом свого вожда-барана, заходили частенько на чужі пасовиска і творили там ріжні пакости. Се робили вони без всяких трудностий, тому, що пасовиско нашого Американця відділене було від сусїдних пасовиск невеликою огорожою, через яку і вівці і їх проводир-баран легко перескакували. Однак сама судьба вивела бідного Американця з біди. Одна з його овець породила ягнята мужеського пола з довгим задом і з короткими покривленими ногами. Сей то вирід освободив свого господаря від сварок з його сусідами. Коли ягнята виросли, фармер, заколов старого барана а на його місце пустив у стадо кривоногого вирода. Вскорі від нового родича стали родити ся кривоногі, неповоротні ягнята. Фармер був рад — радісенький. Ну, подумав він, наконець вибавлю ся від вражди з сварливими сусідами. Пройшло з 5—6 літ. За сей час в стадї успіло народити ся много кривоногих виродливих овець. Всїх здорових фармер або заколював, або продавав — так, що під конець ціле його стадо складало ся з овець з довгим задом і короткими, покривленими ногами. Такі вівці, розуміє ся, відзначали ся неспосібностю до скаканя. А тим самим і не могли перескакувати через пліт на сусідні пасовиска. Сусіди успокоїли ся, а хитрий фармер дуже гордив ся тим, що йому вдало ся сотворити зовсім нову, доси не видану породу овець.

Досить примірів. Можна бути певним, що всї вже добре розуміють, відки взялись ріжні породи домашних звірят.

А щож з управними ростинами? Яким способом повстали серед них ріжних породи? Як повстали ріжні породи пшениці, жита, динь, огірків, капусти, груш, слив, вишень, рож, гвоздиків і т. д. Цілком так само, як і ріжні породи домашних звірят. Всї вони повстали з праці рук чоловіка, стараньми хліборобів, огородників, садівників, дорогою добору відповідних ростин родичів і їх сімен. Не через рік і не через два йшов той добір а десятками і сотками літ; в тих то часах ростини ріжничкували ся. Кождий вибирав для посіву насіння такі ростини, які видавались йому особливо хосенними і гарними. Кождий з більшим старанєм ходив коло тих росад, які, більш всего підпадали під його смак. Хто більш всего цінив в овочах яблоні або груші їх величину, той виплекував ті зерна, які взяв із найбільших, що росли у його саді; хто слідив за тим, щоби овочі відзначали ся солодким смаком, сочистотою і запахом, той брав зерна з таких овочів, у яких всї ті прикмети були виразно заступлені; а хто більш всего цікавив ся тим, щоби груші і яблока кидались в очи передовсім своєю красою, той і вибирав на посів зерна із найкращих на його погляд овочів. Того самого правила держались і огородники всїх часів при доборі і плеканю ріжних ростин і цьвітів.

З давен-давна користували ся вже люди добором відповідних родичів, щоби ублагороднити свої домашні звірята і управні ростини, і щоби побільшити число їх пород. То правило не нове: не видумано його в наших часах, і буде ним користувати ся чоловік, напевно, все до кінця віка.

Всякий тямущий хазаїн нашого часу, мабуть знає, що навіть в біблії стрічають ся поради, як потреба розводити ріжні породи овець, що треба робити, щоби гарні породи задержати в їх чистоті і т. и.

Вже великі учені і фільософи давних часів добре розуміли значінє добору при витворюваню нових пород і тому в їх книгах можна найти много корисних наук в тій справі, як хоронити гарні породи в їх чистоті, як добирати відповідних родичів для осягненя нових пород, як поліпшувати старі породи і т. д. Так наприклад, один із найрозумнійших грецьких мудрців, Плятон, говорить о розведеню ловецьких псів таке: ,,Я бачу, що в вашім домі розводить ся много ловецьких псів. Чи стараєте ся Ви о їх розмноженє і пароване? Чи не находите Ви заєдно межи чистокровними звірятами таких, які є ліпшими від всїх прочих?'' Чиж може з тих слів не слїдно, що правила добору були добре звісними Плятонови і його тодішним землякам? Чи може не ясно, що старинні Греки уміли не гірше нинїшних людий добирати родичів в цїли одержаня нових пород і удержаня в чистоті старих пород.

За часів пановання римського цїсаря Августа, майже два тисячі літ тому назад, жив в Римі славний письменник Верґілій. Він був поетом але дуже поважав сільське господарство і навіть осьпівував в віршах господарські, рільничі роботи. В тій книжці Верґіля, де прославляють ся хліборобську працю, можна найти чимало корисних наук о тім, як ходити коло домашних звірят і ростин і як уліпшувати. От, наприклад, одна із розумних його порад, якою навіть нині не погордить ніодин розумний рільник. Верґіль говорить:

Хоч би і найбільше зерно,
навіть при великих трудах,
Стане маліти, коли тільки
не будеш пильною рукою
З року на рік вибирати на посів
зерна що найбільші.

А от порада Верґіля в справі плеканя овець. ,,Уважай на рід, походженє і родичів; котрий знадобить ся, того вибирай на самця для стада; значи потомків, вибирай лише чисті, білі вівці і гляди, чи не чорні у них язики''. Таж се все тоті правила, яких і нинї придержують ся майже всі вівчарі!

Коли би хто небудь з нинїшних господарів хвалив ся своєю штукою в плеканю дробу, то йому не пошкодило би пригадати, що уже римський письменник Колюмелля, що жив майже 1900 літ тому назад (в першім віці по Рождестві Христовім), подавав своїм землякам дуже цінні ради, як розводити расові кури. В тій цїли, говорив він, треба брати кури великого росту, сильно збудовані, з широкими грудьми, великою головою і стоячим, яркочервоним гребенем''.

Все те я наводжу лишень тому, щоби показати вам, що правила добору дійсно давно були звісні людям. Правда, у нас нині далеко більше ріжних пород домашних звірят і ростин, ніж було їх у давних Римлян і Греків; правда многі із наших домашних звірят і ростин, без порівнаня лучші, як домашні звірята і управні ростини з часів Плятона, Верґіля і Колюмеллї. Але хвалити ся все таки нема ще чим: і Римляни і Греки і наші давні і близькі предки придбали для нас не мало. В протягу многих віків дбали вони про улучшенє домашних звірят і ростин, уживаючи того средства, що і ми, т. є. добору. Колиб вони того не робили були, не малиб ми нинї всїх тих звірят і ростин, котрими тепер так гордимо ся. (Конець буде.)

Всячина

Край, де платять за кожду новонароджену дитину 250 дол. Сим щасливим краєм є Австралія. Вийшло там недавно таке право, що за кожду новонароджену дитину дістають її родичі 250 долярів. Право се видано тому, щоб спричинити скорше заселенє сеї части сьвіта і заохотити людий до супружеського пожитя. Справді щасливий то край, ся Австралія.

Суд і розправа в старині. Коли процес тягне ся у нас трохи довше, всї жалїють „бідних" присяжних судіїв, що вянуть в душній атмосфері суду протягом кількох годин. Однак їх положенє є ще знамените в порівнаню з тими трудами, які доводило ся переносити судіям в старині. І так після староґерманського права судія до самого кінця розправи мусїв сидїти зовсїм неподвижно, „подібно грізному льву", положивши „праву ногу на лїву", а не противно. А що в тих добрих часах суд сидїв звичайно під голим небом, або в ліпшім случаю під деревом, то судія мусїв по стоїцки переносити і вітер і непогоду і горячо сонця і студінь і снїг. А порушити ся він не сьмів. Одинокою законною причиною до переривання засїдань — яке зачинало ся звичайно вельми рано — був захід сонця і темрява. Колиж судія ізнеміг, вставав з свого місця і опускав руку, яку держав підняту, то судове засїданє тратило свою силу і цїлу історію з судом треба було починати з початку. Правда, судії користували ся за те ріжного рода привілеями.

Спів птахів. Як учуть ся птахи співати? Чи ділає ту природна предиспозиція, чи дар співу набутий штучно і присвоєний? Сею цікавою справою займає ся американьский природник, Конраді. Для своїх дослїдів вибрав Конраді воробця що йно вилїзлого з яйця і положив єго до ґнїзда канарків, також що й оно народжених. Опісля принесено клїтку з ґнїздом до комнати, в якій находило ся 20 инших канарків. В сей спосіб молодий воробець був зовсїм відділений від своєї рідні. Мимо сего перший голос, який видав, був цьвірінканєм воробця, отже природний інстинкт переміг. Однак степенево забував воробець „батьківску мову" і почав співати як канарок. Дійшов однак до сего не від разу. Початкові єго змаганя не вінчали ся успіхом, та птах не зражував ся неповодженєм, аж вкінци набув такої вправи і певности себе що йнов на перегони з канарками.

Другий воробець, якого усунено від родини і приневолено до співжитя з канарками, числив в хвилї розпочатя сего досьвіду вже два тижні житя. Для птаха, що мав учити ся „чужої мови" був се дозрілий вік. Мимо сего по кількох днях почав видавати воробець шерсткі звуки, щось в роді варварского співу, що пригадував, хоч дуже невиразно спів канарка, однак не був се вже голос анї воробця анї канарка. Співак мав голос крачучий і все за низкий. Часами пробував взяти висшу ноту, але сї проби кінчили ся з початку забавним неповодженєм. З часом поборов він однак початкові трудности і почав виспівувати, немов правдивий канарок.

Надійшов вкінци день, в якім оба воробцї не мали вже нічого більше до науки в школї канарків, овже впущено їх знова в товариство воробців. І ось забули все, чого навчили ся серед канарків. По уплиті шістьох тижнїв цьвірінькали вже по воробячому так, наче би ніколи не опускали товариства братів.

З досьвідів Конрадійого слїдує, що птахи співають не самі через себе,

Книжки

котрі можна дістати в друкарнї „Свободи":

	цнт.
Ангел та пустельник	15
Америка	15
Американець, веселий образ з житя народу	15
Бери та читай	30
Борба кляс і чому робітники орґанізують ся	15
Весела книжочка з образками	35
В Старім і Новім краю	25
Гостина сьв. Николая, драматична гра для дїтий	10
Доля галицької сироти	5
Дещо про зьвірята	30
Дещо про права і суди	10
Дорога до сьвідомости	10
Еміґрант	15
Журавлї	10
Жите, зарібки, орґанізації і т. п. в Зл. Держ,	15
Зуб за зуб	10
Казки за Циганів	10
Коротка історія Руси	10
Капітал і праця	15
Казки про Жидів	15
Книжочка рахункова	50
Марія	10
Многострадальний народ	20
Народний рух австр.-угор. Русинів	15
Оповідане про Алї Бабу і сорок розбійників	20
О підземних скарбах	25
Оповіданя про заздрих богів	10
Про нутро землї	25
Покуса	10
Про кінець сьвіта	15
Рицар і смерть	5
Розмова Поляка з Русином	10
Релїґійні вірованя	20
Русько-англійський тлумач	60
Слово ч. 5.	15
Слово ч. 6.	15
Страшна пімста	20
Смерть	10
Степові люди	15
Страйк	20
Стріляй на смерть, робітнича драма	15
Товарискa ворожка	15
Хто з чого жиє	15
Унія в Америцї	20
Які то є люди на земли, з 20 образ.	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	15
Через кордон	15
Хлопська доля	5

Молитвенники і книжки богослужебні та релїґійні.

Звичайна оправа.

Зборник	1.90
Зборничок	1.30
Новий Завіт	2.00
Псалтир	1.00
Бог Надежда Моя	1.00
Хлїб душі	60
Хлїб душі, латинськими буквами	84
Дорога	52
Дорога, малий	32
Друг душі	50
Горі Серце	34
Ізборник Церковний, малий	70
Ізборник Церковний, мал. лат. бук.	70
Молитвенник, галицкий	66
Псалтир, малий	1.20
Сокровище Душі	80
Зборничок	55
Збірник найкрасших пісень церк.	10
Ангельський хор, збірник народноцерков. пісень під ноти ч. І.	25
Ангельський хор, часть II.	5

Гарна оправа.

Бог Надежда Моя	2.00
Хлїб Душі	1.80
Хлїб Душі, латинськими буквами	2.00
Дорога	1.70
Дорога, малий	1.00
Друг Душі	1.30
Горі Серце	1.10
Молитвенник	1.80
Молитвенник, латинськими букв.	1.80

Друки.

Метрики шлюбні	3
Метрики смерти	3
Поминик за померших	10
Папір листовий з вінєтами, оден	2

Замовленя належить висилати на адресу:

SVOBODA,

83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ЦІНИ І ПРАВИЛА ОГОЛОШЕНЬ В „СВОБОДІ".

1) ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСОВІ, які йдуть довший час (від 3 місяців до року) платять ся після спеціяльної тарифи, яку інтересовані дістануть на жаданє листовно.

1-о, 2-о або 3-и разові ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСІВ по 3 цнт. від слова за кождий раз.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ, як: мітинґи брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза поміщає ся безплатно оден раз в рубрицї „Рух в Відділах Р. Н. Союза".

ОГОЛОШЕНЯ ПРЕДСТАВЛЕНЬ ТЕАТРАЛЬНИХ І БАЛЇВ по 2 центи від слова для брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза, а для товариств неналежачих до Р. Н. Союза по 4 центи від слова.

ПОШУКУВАНЄ ОСІБ І РОБОТИ по 2 центи від слова за найменше 10 слів.

КОНКУРСИ ПАРОХІЙ і иньші по 3 центи від слова.

ПРОПОЗИЦІЇ ЖЕНИТЬБИ по 10 центів від слова за найменше 10 слів.

Одноразове оголошенє адреси 25 цнт.

2) Належитість за всяке оголошенє мусить бути прислана з гори та в цїлости. В противнім разі оголошенє безусловно не поміщає ся. Належитість за дрібні оголошеня можна присилати також почтовими марками.

3) Кожде оголошенє мусить бути в редакції на тиждень перед датою виходу того числа часописи, в якім оно має бути поміщене. Оголошень телефоном не приймає ся.

4) За зміст оголошень або за відвічальність оголошуючих ся в часописи фірм редакція не приймає ніякої відвічальности.

5) Кого-б скривджено, або з ким зле обходжено-б ся в тій фірмі, яка оголошує ся в нашій часописи, нехай про се сейчас повідомить редакцію, а коли подасть достаточні докази ошуства, викине ся оголошене несовісної фірми; кромі сего редакція доложить всїх старань, щоб ошуста потягнути до відвічальности.

6) Редакція має право відкинути або перервати яке небудь оголошене, не подаючи причин.

7) Редакція має право жадати від фірм або незнаних осіб, щоб прислали докази, що ведуть свій бизнес чесно і дійсно зможуть додержати того, що обіцяють в оголошеню.

8) В оголошеню мусить бути тільки правда. Редакція має право відкинути всяке підозріле оголошенє.

9) Оголошеня мусять бути писані пером, виразно і на одній стороні паперу.

10) За дрібні оголошеня редакція не висилає ніяких поквітовань.

В справі Календаря Р. Н. Союза на 1913-ий рік.

Ухвалою Головного Виділу Р. Н. Союза поручено підписаному зладжене і зредаґоване календаря Р. Н. Союза на 1913-ий рік. Щоб вивязати ся з наложеного обовязку як найкрасше, та щоби Календар нашої орґанізації під кождим зглядом міг відповісти усім вимогам, бож се від ряду літ одинока руська книжка, яка опускає друкарську прасу в Америці, отсим запрошує ся до співучасти як найширший загал.

Передовсім у кого є хист і талан писарський зволить надсилати малі повістки і оповіданя. Першеньство будуть мати оповіданя і образці з житя американських Русинів, а опісля історичні. Поодиноке оповідаџє зі згляду на невеликий обєм книжки не може перевисшати 6 сторін друку великої 4-ки.

Праці наукові, популярно-научні розвідки і т. п. В тім напрямі пожадано-б було, щоб Вп. автори передше порозуміли ся з редактором календаря, аби не вийшло таке, що прислаnоб дві праці, на ту саму або дуже схожу тему. Научні розвідки рівнож повинні держати ся в висше зачеркнених рамцях.

Попри безмертну славу (лаврові деревця вже засаджені) кождий автор, якого оригінальна праця найде приміщене в календари Р. Н. Союза на 1913-ий рік, є управнений до гонорара по $2\frac{1}{2}$ цента за стрічку друку (в одній шпальті).

Охочі перекладати дещо чи то з белетристики чи то научно-популярні розвідки, зволять ласкаво рівнож порозуміти ся з підписаним, щоб уникнути евентуальних заводів. Гонорар: 1 цнт. від стрічки друку (в одній шпальті).

Вп. п. автори зволять евентуальні свої праці присилати в той спосіб, щоби вони найшли ся в руках редактора календаря найдальше по день 1-го серпня 1912-го року. Усї праці, які надійшлиб пізнїще, безусловно не будуть могли бути узглядненї.

Фотографії Братств і Товариств. Отсі відділи Р. Н. Союза а також кружки сьпівацькі, театральні і т. п., які хотїлиб, щоб їх фотоґрафії були поміщені в календари на 1913-ий рік, зволять їх прислати до рук редактора найдальше по день 1-го серпня с. р. Рівночасно з фотоґрафією просить ся прислати чек або моней ордер виписаний на імя „Свободи" на суму 5.00 дол. Сї гроші ужиє ся на покрите коштів виладженя з фотоґрафії пригожої до друку клїші. Місце в календари безплатно. Пожадано булоб, щоб отсї товариства, що схочуть помістити в календари свої фотоґрафії, рівночасно з ними прислали і коротеньку історію свого товариства. Отся історія мусить бути писана як найбільше звязло і не буде гонорована.

-- **Оголошення.** Календар Р. Н. Союза, який розходить ся в кількадесять тисяч примірників, є найлїпшим середником до оголошуваня поміж американськими Русинами. Хто має якийсь бізнес, а залежить йому на тім, щоб про него знало як найбільше людий повинен дати своє оголошене до календаря Р. Н. Союза. Цїни суть вельми приступні, зважившп, що наклад буде виносити 25.000 примірників. Цїла сторона, величини $9\frac{1}{4}$ цаля через 6 цалїв коштує 25.00 дол. Місце на окладинках та спеціальні сторони доросше, після умови. Пів сторони величини $4\frac{1}{2}$ через 6 цалїв коштує 15 дол.; чверть сторони, величини $4\frac{1}{4}$ через 3 цалї 10 дол. Найменче оголошене [illegible] 3 через 2 цалї [illegible] вби в своїм [illegible] фотоґрафію [illegible] есу, мусить [illegible] друку клїш; [illegible] виготовленя [illegible] то значить, [illegible] стільки довинесе кошт [illegible] друкарського [illegible]

Текст оголошень мусить находити ся в руках редактора календара найдальше по день 1-го вересня. Гроші за оголошеня належить посилати рівночасно. Оголошеня на кредит безусловно не будуть друкувати ся.

Хтоб хотів занятп ся збиранем оголошень до календаря, зволить листовно віднести ся до впорядчика по близші інформації. За труд даємо значний процент.

З гори зазначує ся, що всякі оголошеня від фірм „лікарських" що то лїчать листовно на сотки миль, дальше оголошеня покутних „банкирів" без урядової запоруки, та всї такі оголошення, з яких на перший погляд пізнати, що вони суть обчислені на ошуканьство легковірних, не можуть бути поміщені в календари Р. Н. Союза.

Ант. Цурковський,

83 Grand St., Jersey City, N. J.

Нові книжки і видання.

...**З подорожі по Швайцарії.** (На господарські теми). Написав Микола Творидло. Видавництво Товариства „Просьвіта" у Львові. Книжочка членська ч. 364. Сторін 72. Ціна 50 сот. — **Зміст:** Чим принадна Швайцарія та пощо туди люди їдуть? Який лад завели у себе Швайцарці? Перші кроки по швайцарській землі. Як і з чого жиють в горах селяни? Як дійшли селяни до лучшої породи коров, та як їх плекають? Обійстє швайцарського селянина. Закон про годівлю худоби. Годівельна спілка, зародові книги та вистави. Подорож по гірських пасовисках та полонинах. Які породи кіз плекають в Швайцарії. Побут у п. Деріґа. — Розмова про кози. В гори за козами, буря. Як обезпечують Швайцарці худобу? Чому так мало плекають в швайцарських горах коний? Господарська школа в Штрікгоф. Розмова з дідусем, нічним сторожем. Долина Сіменталь та Сааненталь. Купіль та аптика в селянській хаті. Як відбувають ся вандрівні курси господарські в Швайцарії? Послідна подорож в гори. — В тексті находять ся слідуючі **ілюстрації:** Альпейські околиці. Швайцарське село в кантоні — Апенцель. Корова раси Швиц. Корова „Барон", в віці 3 літ фотоґрафована в місяць по породі бичків-близнюків, з котрих один „Діямант", в віці $2\frac{1}{2}$ літ знов був фотоґрафований. Корова нагороджена І-ою премією на швай. господ. виставі в Фравенфельд 1903 р. і на міжн. виставі в Майлянд 1906 р. Бик „Діямант", в віці $2\frac{1}{2}$ літ, ваги 840 кґ., потомок корови „Барон", преміований на міжнарод. виставі в Майлянд 1906 р. Бугай, власність господарської школи в Штрікгоф. Козел, саасанської раси. Коза, саасанської раси. — Козел, токенбурської раси. Коза токенбурської раси. Хлївня для безрог при школї в Штрікгоф. Господарство на полонині; з заду очищена полонина. Гноївня. Стайні. Водопій. Колиба. Вистава і ярмарок на худобу в Сіменталь. Хата швайцарського селянина. Очищена полонина. Церков і гостинниця під скалою Вількірхляйн.

Le reveil national des Ukrainiens par Yaroslaw Fedortchouk. Paris, 1912. Bureaux du Cercle des Ukrainiens. Сторін 46 великої 8-ки. — **Зміст:** Introduction. La situation politique des Ukrainiens en Russie. Le sort des Ukrainiens in Galicie.

Auswandererverkehrswege in Oesterreich. Vortrag gehalten von Herrn k. k. Polizeioberkommissaer Franz Markitan zegeteilt dem k. k. Ministerium des Innern auf der Generalversammlung des oesterreichischen St.-Raphael-Vereines am 19. Maerz 1912. Wien, 1912. Verlag des Oesterreichischen St.-Raphael-Vereines zum Schutze der Auswanderer. Сторін 29. Ціна 1 корона.

To Establish an Independent Health Service. Speech of Hon. John D. Works of California in the Senate of the United States, Monday and Tuesday, April 29 and 30. 1912. Washington, 1912. Сторін 78.

Звіт Торговельної Школи Товариства „Просьвіта" у Львові за шкільний рік 1911|12. Накладом Дирекції. Львів, 1912. Сторін 40. Ціна 50 сот. — **Зміст:** Історія заснованя школи. Устрій і плян школи. Урядова часть.

Самопоміч. Виходить що місяця книжочками 1—1½ арк., як додатки до „Економіста". Видає: Краєвий Союз ревізійний у Львові. Річна передплата виносить 1 К 20 сот. Ціна в окремій продажи 12 сот. Адреса Редакції і Адміністрації: Львів, Домініканська ч. 11. — **Зміст** (ч. 2—3 за лютий і март 1912): І. Волошиновський: Дружність. А. Ж.: Посиланє дітий на науку ремесла. Взаїмна поміч між зьвірятами. Місце з дуже розвиненою кооперацією. А. Ж.: Кредитова кооперація на українськім Поділю. Українці в Боснії. Оголошеня.

Економіст. Місячник економічно-господарський. Орґан Краєвого Союза ревізійного. Виходить з кінцем кождого місяця. Передплата на цілий рік 5 К. разом з додатком „Самопоміч". Поодиноке число 50 сот. — **Зміст** (ч. 4. за цьвітень 1912): Осип Назарук: Міжнародний Союз хліборобських спілок. Др. К. Кульчицький: Суспільне питанє, його суть. Н. Бочковський: Ческа робітнича кооперація в р. р. 1908—1911. Звіт з засідань Ради Краєвого Союза Ревізійного у Львові. Спілкова справа у чужих народів. З кооперативного руху на Україні російській. Народна Гостинниця у Львові. Кооперативна рільна господарка на ерекціональнім ґрунті. Руське Товариство св. Рафаїла у Львові. Всячина. Обіжник.

Рідний Край. Часопись літературна і громадська, з малюнками. Виходить у Київі двічі на місяць. Річна передплата виносить 4 рублї. Окреме число 12 коп. Адреса Редакції і Адміністрації: Київ, Благовіщенська ул. ч. 101. — **Зміст** ч. 7 (за квітень 1912): Український національний скарб — історично-літературний дослід. Марія Магдалена, мати гетьмана Мазепи. Поете мій — вірш Кочубеївни. До сонця — вірш Хв. Новицького. Ганнине кохання — оповідання Надії Кибальчич. Дещо про українську драматичну школу — спомин Наталії Дорошенко. Спілки й господарства. Українське слово й мистецтво. Оповістки. — **Малюнки:** 1) Портрет Марії Магдалени Мазепиної. 2) Узор шиття вирізуванням.

Рідний край. Число 8, за квітень 1912. — **Зміст:** Чи сила, чи безсилля? Думка — вірш Олени Суботенкової. Собор Сьвятого Василия в Овручі — замітка. Марія Магдалена, мати гетьмана Мазепи — нарис Олени Пчілки. Спогад — вірш Олекси Левандп. Подорожні згадки — М. Кутового. Ганнине кохання — оповідання Надії Кибальчич. „Вчила люба, рідна мати" — вірш Хв. Новицького. Українське слово й мистецтво. Оповістки. — **Малюнки:** 1) Відновлений овруцький собор. 2) Українка з Київа (в рамцях українського стилю).

Молода Україна. Часопись для дітей старшого й меншого віку. (Додаток до „Рідного Краю"). Виходить у Київі, Благовіщенська ул., ч. 101. Видає й укладає Олена Пчілка. Річна передплата 2 рублї. — **Зміст** ч. 4 (за квітень 1912): Славні побратими — оповідання з давніх часів А. Кащенка. Із вікна — вірш Хведора Новицького. Казка про Оха-Чудодія — вірш Лесї Українки. Хлопчик з книжкою, малюнок Михайла Каленика — О. Пчілки. До ведмедика — вірш Христі Алчевської. Світознання, Утконіс (Дзьобань) — Людмили П. Веснянка (з нотами) — О. П. Перед іспитами — вірш Хведора Новицького. Сміховина (Індійський суддя) — переказала Бабуся. Вовк — В. Караджича, перекл. з чеського О. К. Прибадашка — вірш Олександри Ярещенкової. Нісенітниця — Ол. Ярещенкової. Загадки і відгадки. Оповістка.

Січові Вісти. Письмо присьвячене січовим справам просьвіті і науці. Виходить що місяця як безплатний додаток до „Громадського Голосу" у Львові, улиця Коперника ч. 16. Ціна поодинокого числа 10 сотиків. — **Зміст** ч. 6 (за червень 1912): Перші січові приказп на 6. Загальне Січове Сьвято. Запорожська Січ (Дещо з історії українських козаків). Вільні вправи (з ілюстраціями). Приказки про козаків. До праці — вірш Б. Грінченка. Жіночі справи. Козацькі ксьондзи — вірш Ст. Руданського. Кому чого бракує — вірш Ст. Руданського. Оповістки.

Прапор. Орґан українського народного учительства в Галичині. Виходить 5. 15. і 25. кождого місяця. Редакція і Адміністрація в Коломиї, фах почтовий № 3. Річна передплата в Америці 2 доляри. Видає „Видавнича Спілка учительська" в Коломиї. — **Зміст** ч. 17 (з 15. червня 1912): 1. Корисні рішення шкільної комісії в справі учительських постулятів. 2. С. П.: Ювилей Франка, а народне учительство. 3. Довбня: Наші наболїлі кривди. 4. В справі провізоричного учительства. 5. Реорґанізація повічевого комітету. 6. Під увагу Редакції „Прапора" і українському учительству. 7. Всячина. 8. Оголошеня. 9. Від Адміністрації.

Учитель. Орґан Руського Товариства Педаґоґічного. Виходить 20. кождого місяця. Річна передплата для Америки 2 доляри. Адреса Редакції і Адміністрації: Львів. ул. Мохнацького ч. 12. — **Зміст** ч. 10 (з 29. червня 1912): В пору до діла! — Онуфрій Власійчук: Учительська Службова Праґматика. — Я. Чепіґа: Російська школа і талановиті діти народа. — Іван Казанівський: Значінє наукових прогульок для молодіжи, а з окрема для учителів шкіл народних. — Стефан Ковалїв: Методична оцінка шкільного підручника п. з. „Рахунки для шкіл народних ч. IV." 1911. — Василь Породко: Шкільний город. — А. (І. Б.): Наші біжучі справи. — Критика і бібліоґрафія. — Відозва до Українського Народнього Учительства. — „Памятка зі школи. — Конкурс. — Книжки і журнали надіслані до Редакції. — Оголошеня. — **„Науковий Додаток":** Др. Іван Демянчук: Учені жінки в старинній Греції.

Дзвінок. Ілюстрована часопись для дітий і молодежи. Виходить у Львові 10. і 25. кождого місяця. Річна передплата для Америки 2 доляри. Адреса Редакції і Адміністрації: Львів, ул. Мохнацького ч. 12. — **Зміст** ч. 20 (з 25. червня 1912): До вітчини, вірш Ірми Останівної. — Сирітська доля, оповіданє Галї. — Не второпав. Білоруська казка, переказав з білоруської мови Люб. Селянський. — Записки недоброго хлопця, оповіданє з анґлійського. — Мясоїдні рослини, Петра Ґелетія. — Веселий кутик. — Переписка Редакції. — **Ілюстрація:** Лїтом на малинах. — **Додаток для малих читачів:** Ґартман: Три мотилї, переклала З. Климович. — Павля Демель: Капуста і фіялки, перек. Іван Бандура. — Слон і кравець, перек. А. Вітошинський, уч. III. кл. — Королева пчіл, перекл. Іван Бандура.

.. **Жіноче Діло.** Безплатний додаток до „Діла". Се 2-ге число жіночої часописи носить назву „Лїто", а його зміст такий: К—ська: Справа жіночої рівноправности. О. Галичанка: Стріндберґ і Прус та жіноцтво. Ада Неґрі: Мадонна бідних, перекл. Оля Галичанка. Емка: Перша жінка послом в Австрії. Л.: Гарієт-Бічер Стоу (з нагоди сотих роковин уродин). Не Т—д: як одягають ся лїтом? О. Галичанка: От такі собі, сезоневі уваги. — В тексті находить ся 7 ілюстрацій.

КОНКУРС.

Греко-катол. галицька парохія в McAdoo, Pa. пошукує дякоучителя, котрий умів би провадити діточу школу, хор і уладжувати представленя. Платня $45.00 місячно і доходи. Просить ся голосити на адресу о. В. Лотовича в McAdoo, Pa.

Церковний Комітет.

Головний Уряд „Р. Н. С." на роки 1910—1912:

Духовний управитель:
о. Мих. Балог, 101 6th St., Monongahela City, Pa.

Предсїдатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.

Місто-предсїдателька:
Марія Черемшак, Trenton, N. J.

Місто-предсїдатель:
Іван Мартон, Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Теодозій Лабовський, Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:
Алексій Шаршонь, 524 Pine and Franklin St., Shamokin, Pa

Контрольна Комісія:
о. В. Балог, Whiting, Ind.
Константин Поступак, McAdoo, Pa.
Теодозій Каськів, Newark, N. J.

Радні:
Іван Ґлова, Shamokin, Pa.
А. Стефанович, Ambridge, Pa
Й. Ялечко, Ramey, Pa.
С. Маркевич, New Alexandria, Pa
В. Левчик, Elizabeth, N. J.
А. Добош, Lansford, Pa.

Орґанїзатор:
Ілько Моранець, 1441 Emma Street, Chicago, Ill.

Головна Канцелярія „Р. Нар. Союза" находить ся під числом 83 Grand St., (у власнім домі) Jersey City, N. J.

ПОКВІТОВАНЯ З ВИПЛАЧЕНИХ ЗАПОМОГ З КАСИ Р. Н. СОЮЗА.

Ч. 2407 КВІТ $900.00
на девятьсот долярів, котрі п. Олена Ятчишин отримала як посмертну запомогу по братї Іванї з Головної Каси Руського Народного Союза в Америцї.
Донора, Па. 20. липня 1912.
Олена Ятчишин.
Сьвідки:
Ник. Беднарчик,
Теодор Більо.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америцї. Від. 157.
Іван Ценко, предс.,
Теодор Більо. секр.

Ч. 2408 КВІТ $100.00
на сто долярів, котрі місцевий уряд отримав як похор. кошти по Іванї Ятчишин з Головної Каси Руського Народного Союза в Америцї.
Донора, Па. 20 липня 1912.
Бр. сьв. Димитрія.
Сьвідки:
Ник. Беднарчик,
Теодор Більо.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америцї. Від. 157.
Іван Ценко. предс.,
Теодор Більо. секр.

Ч. 2413 КВІТ $150.00
на сто пятьдесять долярів, котрі місцевий уряд отримав як посмертну запомогу по Василю Косць з Головної Каси Руського Народного Союза в Амер.
Бекертон, Па. 17. юлія 1912.
Ст. Виклич.
Сьвідки:
Юрко Кучмар.
Стеф. Бриндзя.
Від місцевого Уряду Руськ. Народного Союза в Америцї. Від. 219.
Н. Набережний, предс.,
Ст. Виклич, секр.

Ч. 2348 КВІТ $400.00
на чотириста долярів, котрі п. Михаїл Рипковський отримав як посмертну запомогу по женї Зузаннї з Головної Каси Руського Народ. Союза в Америцї.
Орло. 7-го юлія 1912.
Михаїл Рипковський.
Сьвідки:
Дух Ґеорґій,
Дух Янош.
Від місцевого Уряду Руськ. Народного Союза в Америцї. Від. 61.

Ч. 2387 КВІТ $400.00
на чотириста долярів, котрі п. Анна Війтик отримала як посмертну запомогу по мужу Матвію з Головної Каси Руського Народ. Союза в Америцї.
Вест Павлет. Вт. 8-го юлія 1912.
Анна Війтик.
Сьвідки:
о. Ів. Велигорський,
Николай Фецич.
Від місцевого Уряду Руськ. Народного Союза в Америцї. Від. 17.
Семен Поґан предс.,
Ст. Дунда секр.

Ч. 2392 КВІТ $400.00
на чотириста долярів, котрі п. Марія Брезина отримала як посмертну запомогу по мужу Йосифі з Головної Каси Руського Народного Союза в Америцї.
Дукейн, Па. 1912.
Марія Брезина.
Сьвідки:
Анна Кандаль.
Гелена Грабчак.
Від місцевого Уряду Руськ. Народного Союза в Америцї. Від. 293.
Терезія Іван. предс.,
Марія Сурґент секр.

Ч. 2396 КВІТ $200.00
на двіста долярів, котрі п. Василь Мазурик отримав як надзвичайну запомогу за утрату ока з Головної Каси Руського Народного Союза в Америцї.
Ню Йорк. Н. Й. 8-го юлія 1912.
Василь Мазурик.
Сьвідки:
Василь Мазур,
Василь Цільник.
Від місцевого Уряду Руськ. Народного Союза в Америцї. Від. 108.
Андрей Вовк, предс.,
Стеф. Шевців, секр.

No. 2365 RFCEIPT $654.00
for Six Hundred Fifty Four Dollars, received by Samuel Ball as Orphants Fond of Anna Hrycyk from The Little Russian National Union of Amerika.
Ford City, Pa. June 24. 1912.
Seman Ball.
Wittnesses:
Pavlo Hricik,
Stefan Hnativ.
The Local Branch of The Little Russian National Union of America, No. 63.
Stefan Hnatow, President.
Joseph Snagan, Secretary.

ПОДЯКА.

Я, низше підписана, почуваю ся до обовязку зложити як найсердечнїйшу подяку Головному Урядови Р. Н. Союза за скоре і точне виплачене менї посмертної запомоги з Гол. Каси по братї Іванї в сумі 900 долярів. Не менче складаю подяку і місцевому урядови що занимав ся порядочно погребом мого брата. Жичу як найлїпшого розвитку Р. Н. Союза.

Олена Ятчишин.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

ЕМБРІДЖ, ПА. Бр. сьв. О. Николая, від. 276. повідомляє, що надзвичайний мітінґ відбуде ся дня 28 липня, бо суть важні справи до палагодженя, на тім мітінґу має відбути ся вибір делеґата на конвенцію Р. Н. Союза. Члени неявивші ся на тім мітінґу платять кару 50 ц. а урядник 1 дол, — А. Підуфалий. секр., Б. Вроновський, предс., І. Полиця, кас.

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. Бр. сьв. Ів. Хрестителя (на горі міста), від. 270. подає до відома всім своїм членам, що на піврічнім мітінґу, відбувшім ся дня 14. липня 1912. р. зістав вибраний слїдуючий уряд: Предс.: Ів. Смеречанський; заст. предс.: Андрей Рубінович; кас,: Гр. Гуменюк; заст. кас.: Кость Юськів; секр.: Сидор Хитрин; заст. секр. Василь Ґіль; контрольори: Кир. Піддубчишин і Петро Нагачевський; надзиратель хорих: Николай Баранік; дверник: Гр. Турчин. Також зістало ухвалено, на піврічнім мітінґу, що місячний братський мітінґ буде від тепер відбувати ся в кожду перту середу по 14-тім, а не так, як до тепер що кождого 14-го. — В. Ґіль заст. секр.

НАНТІКОК, ПА. Бр. сьв. о. Николая, від. 249. подає до відома, що мітінґи будуть відбувати ся в гали Андрея Ґуфровича, 501 Walnut St. & Ridge St., Nanticoke, Pa. — Л. Вельґос, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Бр. сьв. Володимира, від. 162. повідомляє всїх своїх членів, що піврічний мітінґ відбуде ся дня 28 го липня в неділю, точно о год. 3 тій попол. Всї члени мають явити ся на той час, понеже буде вибір делеґаеа на конвенцію Р. Н. Союза. Буде також справоздане касове з цїлого півроку. Будемо принимати нових членів без вступного той місяць і серпень. Наше братство платить в разї слабости члена 5 долярів тижневої запомоги. Наші мітінґи відбувають ся в гали церковній в кожду четверту неділю по першім. — Филип Демкович, секр.

РОН, ПА. Бр. сьв. Спаса, від. 29. повідомляє всїх своїх членів як місцевих так і позамісцевих, що піврічний мітінґ відбуде ся дня 28-го липня, о год. 3 ій попол, в гали церковній на Grow St. На тім мітінґу буде ся вибирати делеґата на конвенцію. Члени, котрі довгують до каси, мають вирівнати свої довги. Член, котрий неявить ся на той мітінґ, заплатить 50 ц. а урядник 1 дол. кари. — А. Юрчак, предс., В. Федак, секр.

КРІКСАЙД, ПА. Бр. сьв. Ап. Петра і Павла від. 158, подає до відома що річний мітінґ відбуде ся в неділю, дня 11 серпня с. р., то значить в другу неділю по першім о год. 1-ій попол. На сей мітінґ має кождий член явити ся; довгуючі члени мають свої залеглости вирівнати; неявивший ся член буде караний 50 ц. а урядник 1 дол. Будо принимати ся нових членів до братства без вступного, а до Союза, після статута.—Сем. Пастернак секр. Вас. Пастернак, предс.

КОНКУРС

Греко-катол. галицька парохія в Вілкес Барре, Па. пошукує дяко учителя, котрий умівби провадити дїточу школу, хор, і уладжувати представленя. Платня 40 долярів місячно і доходи. Посада має бути обнята від 1-го серпня. Прошу зголосити ся на адресу: Церковний Комітет, N. Washington. Oakley Lane, No. 2. Wilkes Barre, Pa.

ПОШУКУВАНЯ.

Де є Стефан Волко, який 4 роки тому мешкав зі мною а 3 тижнї тому виїхав до Джерзи Сіти. Маю для нього роботу. — Wm. H. Seni, 230 Tonawanda Str., Boffalo N. Y.

Глядаю свого мужа, Митра Коцан, родом з Вислова, повіт Сянік. Два роки тому перебував в Бінґгамтон, Н. Й. Глядає єго його жена, Марія, з роду Онуфряк; походить з Калинова, столиці Земплинської, Угорщина. Хто би о нїм знав або він сам нехай зголосить ся на адресу: Марія Онуфряк, P. O. Box 526, Butler, Pa.

Ц. Тирновська пошукує свого сина, Івана Тирновського Василевого з Чорного Потоку, Буковина. Хтоби о нїм знав, або він най буде ласкав зголосити ся на адресу: Nastazia Horiczuk, P. O. Arbakka, Man. Canada.

Пошукую свого краяна, Михайла Підкалїцького. Має перебувати при мягкім вуглю. Хтоби про него що знав, або він сам, прошу ласкаво зголосити ся на адресу: Василь Кучма, Box 19. Wilkes Barre, Pa.

Пошукую сталої роботи в руськім сальонї за бартендера; єсьм Русин-Українець, літ 21, тверезий. S. J. Levkovicz, 2 Huston Bldg., Dayton, Ohio.